

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

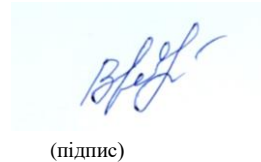
Факультет економіки і управління
Кафедра економіки і підприємництва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи

на тему
"Розвиток підприємництва на основі застосування інформаційних
технологій"

другий (магістерський) рівень
спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

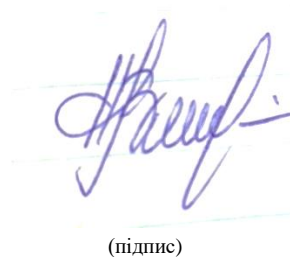
Виконав: здобувач групи УПЕП-22дм



(підпис)

Р.В. Рижова

Керівник



(підпис)

М.В. Плетньов

Завідувач кафедри

(підпис)

І. М. Семененко

Рецензент _____

Київ - 2023

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет економіки і управління
Кафедра економіки і підприємництва

Другий (магістерський) рівень
спеціальність 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ
вищої освіти другого (магістерського) рівня

Рижовій Руслані Василівні

1. Тема роботи "Розвиток підприємництва на основі застосування інформаційних технологій".

Керівник роботи Плетньов Михайло Васильович, к.т.н., доцент,
затверджений наказом університету від 21 вересня 2023 року № 39/14.01

2. Строк подання здобувачем роботи 4 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи 3.1. Інформація про сферу діяльності підприємства. 3.2. Інформація організаційну структуру управління на підприємстві. 3.3. Інформація про сучасні технології в сфері діяльності підприємства. 3.4. Дані про фінансово-економічний стан досліджуваного підприємства. 3.5. Нормативно-правові акти, теоретичні та методичні джерела за темою кваліфікаційної роботи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади застосування інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва. 2. Структура інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління підприємств. 3. Аналіз застосування інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслеників)

Таблиці, рисунки та інший демонстраційний матеріал

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 22.09.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1	Аналіз літератури з тематики магістерської роботи	Жовтень 2023 р.	
2	Робота над розділом 1	Жовтень 2023 р.	
3	Робота над розділом 2	Листопад 2023 р.	
4	Робота над розділом 3	Листопад 2023 р.	
5	Робота над вступом та висновками	Листопад 2023 р.	
6	Оформлення роботи	Грудень 2023 р.	
7	Підготовка демонстраційного матеріалу та доповіді	Грудень 2023 р.	

Здобувач _____

(підпис)

Р.В. Рижова

Керівник роботи _____

(підпис)

М.В. Плетньов

РЕФЕРАТ

Текст: 94 с., 2 рис., 2 табл.

У магістерській роботі було сформовано інформаційні мережі на підприємствах, для забезпечення інноваційного розвитку економіки надзвичайно важлива ефективна система науково-технічної інформації. Для здійснення своєї діяльності ефективно інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва потребує формування системи управління інформацією, тобто інформаційної системи.

ІНФОРМАЦІЙНІ МЕРЕЖІ, СИСТЕМИ, ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК, ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ, РИНКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ, КОМУНІКАЦІЇ

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	8
1.1. Основи державної політики сприяння розвитку підприємництва....	8
1.2. Роль регуляторної державної політики у сфері підприємницької діяльності	17
1.3. Роль інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва	25
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 1 СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	34
2.1. Проблематика співіснування ринкової економіки з регулятивним державним апаратом	35
2.2. Сутність інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва	44
2.3. Структура розвитку підприємств через системи інформаційного забезпечення	53
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	59
2.1. Формування інформаційних мереж підприємництва.....	59
2.2. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в розвитку інформаційного забезпечення в системах державного управління	63

2.3. Проблеми формування інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитку підприємництва.....	75
Висновки до розділу 3	83
ВИСНОВКИ.....	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86

ВСТУП

В процесі господарської діяльності інформація набуває критичного значення для суб'єктів підприємництва в сучасних умовах. Володіння інформацією може надати значні конкурентні переваги, підвищити конкурентоспроможність суб'єкта: особи, підприємства, регіону, галузі чи країни. Для здійснення своєї діяльності ефективно інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва потребує формування системи управління інформацією, тобто інформаційної системи.

Мета роботи – формування інформаційних мереж на підприємствах, для забезпечення інноваційного розвитку економіки надзвичайно важлива ефективна система науково-технічної інформації.

Об'єктом дослідження є інформаційні технології та інформаційне забезпечення в системах державного управління.

Предметом дослідження є застосування інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва.

Методи дослідження. Теоретичну і методичну основу дослідження становлять праці український і зарубіжних вчених у галузі управління, інформаційної економіки, економічної безпеки та інформаційних технологій; сучасні наукові вітчизняні та зарубіжні розробки з проблем вищої школи та інформаційних технологій; фундаментальні положення теорії інформаційного бізнесу, дослідження різних аспектів цієї категорії; положення інституціональної економіки.

Магістерська робота складається з 91 сторінки, 2 таблиць, 2 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Основи державної політики сприяння розвитку підприємництва

Малий бізнес при запровадженні ринкових реформ відіграватиме все більшу роль в процесі розвитку економіки країни, за умови активної допомоги з боку держави, яка б дозволила забезпечити ефективність Національної Програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні (далі Національна Програма) і впровадження заходів щодо її реалізації.

Найбільш динамічною та найбільш чутливою до зовнішнього середовища складовою Національної Програми є заходи щодо її реалізації. Щорічно вони складаються та затверджуються постановою Кабінету Міністрів України та щорічно звітуються перед Верховною Радою України. Саме від того, які заходи складаються на наступний рік, залежить, які обсяги бюджетного фінансування будуть виділені на розвиток малого бізнесу (МБ).

Життєздатність Національної Програми буде залежати від того наскільки вдало складаються та виконуються заходи. Навіть дуже добрі стратегічні напрями залишаться лише пустою декларацією, якщо вони не наповняться дієвими ефективними та потрібними малому підприємству заходами. Але в процесі формування заходів на наступний рік постає багато важливих питань.

Серед дуже широкого кола можливих заходів необхідно відібрати основні напрями, які визначені Національною Програмою, найбільш доцільні заходи, що найбільш позитивно вплинуть на найширше коло суб'єктів малого підприємництва.

До таких заходів, в першу чергу, слід віднести:

- вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності;
- формування єдиної державної регуляторної політики.

В попередніх Програмах розвитку малого підприємництва (1993 та 1997 років) завжди був присутній напрямок, який містив дві основні складові формування нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності:

- встановлення правових гарантій свободи підприємницької діяльності;
- принципи, які в подальшому склали основу державної регуляторної політики у сфері підприємництва.

Встановлення правових гарантій свободи підприємницької діяльності було завданням першої складової напрямку формування нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності.

У Програмі державної підтримки підприємництва в Україні, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 р. №201 (далі - Програма 1993), зазначалося, що "першочерговими завданнями формування правової бази розвитку і підтримки підприємництва є встановлення в законодавстві України чітких правових гарантій, які б забезпечували свободу і захист підприємницької діяльності, розвиток конкуренції. У розділі II Концепції державної політики розвитку малого підприємництва, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.96 №404 (Концепція), визначено, що "формування нормативно-правової бази передбачає встановлення чітких правових гарантій, що забезпечували б свободу і захист підприємницької діяльності".

Правові гарантії свободи та захисту підприємницької діяльності встановлено Конституцією України. Згідно з частинами першою та третьою статті 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання

монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

В Цивільному та Кримінальному кодексах України, а також в прийнятому Законі України "Про захист економічної конкуренції" має місце цих конституційних норм. З прийняттям цих законодавчих актів створено загальні правові засади забезпечення свободи та захисту прав підприємницької діяльності. Ці нормативно-правові акти стосуються як підприємництва в цілому, так і малого підприємництва.

За останні 15 років нормативно-правова база з питань підприємницької діяльності була значно реформована, але не завжди розробка проектів нормативних актів на пряму передбачалась заходами Програм розвитку малого підприємництва.

Так, наприклад, серед заходів щодо формування правової бази з питань малого підприємництва в Програмі розвитку малого підприємництва в Україні на 1997-1998 роки, не було передбачено прийняття нормативно-правових актів щодо реформування системи оподаткування. Однак серед заходів щодо вдосконалення фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва зазначався захід: "підготовка пропозицій щодо підвищення ефективності оподаткування суб'єктів малого підприємництва", але впровадження цих пропозицій чітко не передбачалося. Не визначався також концептуальний напрям "підвищення ефективності оподаткування". В 1998 році було прийнято:

- Закон України "Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про прибутковий податок з громадян" від 13 лютого 1998 р. №129/98-ВР, яким введено фіксований податок для підприємців-фізичних осіб, що здійснюють торгівлю на ринках;

- Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" від 10 лютого 1998 р. №102/98-ВР, яким введено спосіб оподаткування доходів шляхом придбання спеціального торгового патенту;

- Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 3 серпня 1998 р. №727/98.

Ці законодавчі акти створили три спрощені методи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, які, в свою чергу, справили кардинальний позитивний вплив на загальний клімат розвитку саме малого підприємництва в Україні.

Додержання певних принципів, які фактично стали предтечею єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва стали другою складовою напрямку формування нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності, які мали місце у всіх попередніх Програмах.

Для формування правової бази розвитку і підтримки підприємництва в підрозділі 1 розділу II Програми 1993, передбачалося здійснити:

- "підготовку за участю спілок і об'єднань підприємців проектів законів та інших нормативних актів, спрямованих на правове забезпечення розвитку економіки;

- перегляд законодавства з метою скасування положень діючих нормативних актів, що гальмують розвиток приватної ініціативи та підприємництва;

- підготовку проектів актів законодавства, які включали б гарантії щодо обмеження втручання держави в підприємницьку діяльність юридичних осіб та громадян;

- створення та запровадження механізму реалізації прийнятих правових актів".

Таким чином, всі ці заходи тією чи іншою мірою стосуються реалізації державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності. В Програмі державної підтримки підприємництва в Україні на 1993 р. та на 1994 р. не були визначені конкретні заходи для реалізації цього напрямку Програми.

У розділі II Концепції, було сформульовано базовий принцип дерегулювання - "удосконалення діючих правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність, з метою усунення внутрішньо-правових суперечностей і скасування положень, які, гальмують розвиток приватної ініціативи та підприємництва". В Програмі містяться заходи, що спрямовані на реалізацію Концепції державної політики розвитку малого підприємництва 1996 р., зокрема, на формування правової бази з питань малого підприємництва. Аналіз виконання цих заходів свідчить про те, що ефективним (тобто таким, що мало завершений результат - прийняття відповідного закону, а не лише розробку законопроекту) було виконання заходів, спрямованих на удосконалення систем реєстрації та ліцензування, що відобразилось в змінах до Закону України "Про підприємство" та прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 25 травня 1998 р. №740 "Про порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності". Результатом реалізації регуляторної політики у відповідній сфері є удосконалення цих двох систем.

Як окремий основний напрям у Національній Програмі визначено напрямок "Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності".

На сьогодні актуальним є питання підготовки та впровадження нормативно-правових актів, які мають бути визначені як пріоритетні для річного періоду, а також затвердження заходів щодо реалізації Національної Програми.

Проаналізувавши заходи на 2011 рік щодо реалізації Національної Програми можна визначити, що основний напрямок "Вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності" фактично впливає на зміст інших основних напрямів Національної Програми, а також є засобом їх впровадження. Так наприклад, реалізацією на законодавчому рівні напряму активізації фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва є захід "Розроблення проекту Закону України про

мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва спеціальними установами", а захід "Розроблення нормативно-правового акта щодо сприяння створенню та діяльності бізнес-центрів і бізнес-інкубаторів" є законодавчим втіленням наряду сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва.

В заходах на 2011 р. Національної Програми реалізовано такий підхід до формування наряду "Вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності", при якому логічним наслідком розробки та формування заходів інших предметних напрямів Національної Програми є завдання щодо розробки проектів нормативно-правових актів. Цей підхід забезпечує побудову згаданих заходів як цілісної логічної структури.

Критерій відповідності нормативно-правових актів іншим основним напрямом Національної Програми є найголовнішим критерієм для визначення нормативно-правових актів, як пріоритетних для розробки та впровадження. Цей критерій є виправданим та сприятиме ефективності реалізації Національної Програми, концентрації ресурсів на визначених основних напрямках і підсилить спроможність щодо реалізації цих напрямів.

Наступним критерієм для визначення нормативно-правових актів, як пріоритетних для розробки та впровадження, є кореляція з іншими реформами, які здійснюються в державі (адміністративна реформа, податкова реформа, бюджетна реформа, реформа місцевого самоврядування тощо).

Протягом кількох років розроблявся та узгоджувався з різними політичними колами проект Податкового кодексу України. Система оподаткування, а особливо та її частина, що стосується застосування спрощених методів оподаткування, є життєво важливою для малого підприємництва в Україні. Тому проект заходів на 2012 рік Національної Програми містить такий пункт як "Супроводження у Верховній Раді України розділу XV "Спеціальні податкові режими" Глави 98 проекту Податкового Кодексу України".

Поєднання цих критеріїв повинно забезпечити високий рівень виконання відповідних заходів та прийняття найбільш актуальних і ефективних для малого підприємництва нормативно-правових актів.

Указ Президента України від 22 січня 2000 р. №89/2000 "Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва" є основою регуляторної політики, де фактично всі принципи вдосконалюють нормативно-правову базу у сфері підприємницької діяльності.

Єдина державна регуляторна політика у сфері підприємницької діяльності спрямована на досягнення оптимального регулювання державою підприємницької діяльності, усунення правових, економічних та адміністративних перешкод у реалізації права на підприємницьку діяльність. Реалізація цього напрямку державної політики спрямована на:

- встановлення таких засад державного регулювання, за яких би стало неможливим видання економічно неефективних та недоцільних нормативно-правових актів (регуляторних актів);
- здійснення регулярного та публічного діалогу між підприємницькими колами та урядом, за якого процес видання кожного регуляторного акта максимально б задовольняв потребам суспільства;
- здійснення дерегулювання, тобто заходів щодо усунення обмежень, які стримують розвиток підприємницької діяльності, та щодо зменшення надмірного державного регулювання підприємницької діяльності.

За допомогою встановлення детального порядку підготовки та впровадження регуляторних актів, залучення об'єднань підприємців до публічного обговорення їх проектів, здійснення оперативного та секторального перерегулювання реалізується єдина державна регуляторна політика у сфері підприємницької діяльності.

Проаналізувавши попередні програми розвитку малого підприємництва визначено, що в них все ж таки були заплановані окремі заходи з реалізації державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності, а саме

заходи щодо вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності.

Для формування правової бази підприємництва в Програмі передбачалося здійснити низку заходів щодо залучення об'єднань підприємців до підготовки проектів нормативно-правових актів, перегляду законодавства з метою зняття бар'єрів, які гальмують розвиток підприємницької ініціативи та обмеження втручання держави у підприємницьку діяльність.

Були сформульовані такі принципи єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності, як:

- системність дій щодо розроблення регуляторних актів;
- відповідність нормативного регулювання підприємницької діяльності ринковим відносинам;
- принцип дерегулювання.

В Програмі 1997 були визначені окремі заходи, які можна визначити як проекти секторального дерегулювання, тобто здійснення комплексного аналізу та підготовки пропозицій щодо дерегулювання в окремих секторах економіки або реформування окремих видів державного регулювання (наприклад, державного регулювання цін, підтвердження відповідності). До цих заходів належали удосконалення систем реєстрації суб'єктів підприємництва та ліцензування видів підприємницької діяльності, аналіз діючої системи обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва і підготовка пропозицій щодо її вдосконалення.

Впровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності як системного напрямку державної політики, спрямованого на сприяння розвитку підприємництва не було обумовлене Програмою 1997. Зокрема, завдяки активній діяльності Держпідприємництва України та неурядових організацій, тиску підприємницьких кіл Президентом України було видано ряд указів, а саме "Про усунення обмежень, що

стримують розвиток підприємницької діяльності" та "Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва".

Започатковані в попередніх Програмах розвитку малого підприємництва (1993 та 1997) шляхи реалізації окремих проектів секторального дерегулювання мали певний успіх. Тому для більш активного та системного здійснення проектів секторального дерегулювання є актуальним використання можливостей, які дає впровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності.

На нашу думку, саме в цьому повинно полягати завдання реалізації основного напрямку Національної програми "Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності".

Реалізація напрямку Національної Програми "Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності" передбачає дві групи різних за своїм характером та спрямуванням заходів, а саме:

- заходи щодо впровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності;
- заходи, на реалізацію яких спрямоване впровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності.

До заходів Національної Програми щодо впровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності належать:

- координація Держпідприємництвом України діяльності органів різних рівнів виконавчої влади з планування регуляторної діяльності;
- підготовка проектів регуляторних актів із застосуванням процедури публічного обговорення;
- визначення ефективності проектів регуляторних актів;
- оцінка економічних і соціальних результатів їх впровадження.

В Указі Президента України "Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва" визначено, що ці та інші

аналогічні заходи є функціями Держпідприємництва України та інших центральних та місцевих органів виконавчої влади. Про це свідчить також й та норма, що всі ці заходи повинні здійснюватися протягом року, тобто постійно.

1.2. Роль регуляторної державної політики у сфері підприємницької діяльності

Зміст основного напрямку "Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності" Національної Програми повинні складати проекти секторального дерегулювання.

До заходів щодо реалізації Національної програми віднесені проекти секторального дерегулювання перевагами яких є:

- яскраво виражений цільовий характер, тобто існування можливості визначення конкретних сфер, на які буде спрямована реалізація цих проектів;
- можливість вибору таких проектів, реалізація яких вплине на стан саме малого підприємництва;
- порівняно проста вимірюваність результатів реалізації цих проектів, а отже, існування можливості моніторингу стану реалізації.

Першочерговим є питання щодо визначення критеріїв відбору тих чи інших проектів секторального дерегулювання.

По-перше, для здійснення секторального дерегулювання повинні відбиратися такі сектори економіки, в яких діє значний прошарок суб'єктів малого підприємництва. Ці сектори економіки можна визначити як на підставі статистичних даних, так і на підставі інформації про види підприємницької діяльності та підприємства, які обрали одну з існуючих спрощених систем оподаткування, обліку та звітності (єдиний податок, фіксований податок, спеціальний торговий патент).

Очевидним є те, що вдосконалення державного регулювання торгівлі на ринках може бути предметом проекту секторального дерегулювання,

результати реалізації якого позначається на стані розвитку малого підприємництва, якщо платниками фіксованого податку будуть лише суб'єкти підприємницької діяльності-фізичні особи, що здійснюють продаж товарів на ринках та надання послуг, супутніх цьому продажу.

По-друге, в Національній Програмі за окремими видами державного регулювання повинно здійснюватися лише в тій частині секторального дерегулювання, що стосується суб'єктів малого підприємництва. Зокрема, мова може йти про спрощення та здешевлення процедур реєстрації та початку діяльності, ліцензування та підтвердження відповідності для суб'єктів малого підприємництва.

По-третє, слід здійснювати такі проекти секторального дерегулювання, наслідки реалізації яких чітко та однозначно визначені, класифіковані на основні та другорядні наслідки, а також сформульовані у такий спосіб, щоб було можливим виміряти їх ефективність (тобто встановлені певні індикатори).

Проекти секторального дерегулювання здійснюються за рахунок функції та інструментів Держпідприємництва України та інших органів виконавчої влади. Першочергово повинні використовуватися такі інструменти як оперативне дерегулювання, публічне обговорення проектів регуляторних актів та підготовка аналізу регуляторного впливу цих проектів, які повинні бути системними та послідовними. Запропоновані зміни та доповнення до законодавства повинні подаватися на розгляд органів державної влади, уповноважених на прийняття таких рішень, в комплексі, з наданням обов'язкового обґрунтування (аналіз регуляторного впливу), який передбачений Постановою Кабінету Міністрів України №767 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки обґрунтування проектів регуляторних актів".

Для впровадження у життя проектів секторального дерегулювання є нормативне закріплення процедури їх реалізації, а саме повинен бути нормативно визначений порядок розроблення пропозицій щодо внесення

змін та доповнень до законодавства, та внесення їх на розгляд компетентним органам державної влади. Затвердження такого нормативно-правового акта підвищить рівень впроваджуваності та надасть необхідну легітимність пропозиціям.

Залучення до цього процесу об'єднань підприємців, причому не лише для реалізації конкретних проектів, а і для визначення пріоритетності окремих сфер, в яких необхідно зменшити регуляторний тиск, або видів державного регулювання, порядок застосування яких необхідно спростити є об'єктивною передумовою здійснення проектів секторального дерегулювання.

Неможливий без формування конкурентного середовища розвиток цивілізованого підприємництва в Україні, важливою передумовою якого є достатній рівень інформаційного забезпечення всіх суб'єктів підприємницької діяльності. Разом з тим, стратегічно важливою залишається роль держави у поширенні інформатизації суспільства в умовах глобалізації сучасного життя. Визначальна роль держави у формуванні інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва зумовлюється, такими обставинами:

- наявністю значних викривлень інформації, що можуть впливати на прийняті рішення та на поведінку господарюючих суб'єктів;
- об'єктивною необхідністю створення єдиних інформаційних мереж країни;
- потребою в сучасних технічних засобах, що створюють єдиний інформаційний простір;
- необхідністю створення середовища, сприятливого для розвитку інформаційного підприємництва, тобто такого, метою якого є обробка, передача і створення нової інформації;
- об'єктивною потребою ефективного входження в глобальне інформаційне середовище.

Отже, головними причинами державного втручання є критичне значення інформації в сучасному світі та неможливість забезпечення її поширення тільки на ринкових засадах.

В книзі “Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура” М.Кастельс виділяє такі основні елементи формування нової інформаційно-інституціональної конфігурації суспільства:

1. Ділові мережі в різних формах, культурних виразах та різних контекстах.

2. Технологічні інструменти: нові телекомунікаційні мережі, нові потужні комп’ютери, нове адаптивне програмне забезпечення, нові мобільні комунікаційні прилади, нові працівники і менеджери, здатні розмовляти на одній – цифровій – мові.

3. Глобальна конкуренція, що спонукає до постійного оновлення продуктів, процесів, ринків та інвестицій, які включають капітал та інформацію.

Найважливішим елементом є держава, роль якої Кастельс визначає залежно від акцентів її діяльності в різних країнах. Так, наприклад, у Східній Азії це держава розвитку на початковій стадії нової економіки. В процесі об’єднання Європи держава – це агент інтеграції, координуючий орган для діяльності територіальних мереж, які потребують живлючої підтримки регіональної чи місцевої влади, щоб генерувати синергетичні ефекти, які створять інноваційне середовище. І найголовніше, держава – має бути орієнтована на місію чинник, який спрямовує національну економіку чи світовий економічний порядок на новий історичний курс [58, с.195].

Механізм оптимального функціонування та розвитку інформаційної сфери економіки, в якій представлені різноманітні інститути: державні установи та організації; підприємства, фірми та установи, що виробляють, зберігають чи поширюють інформацію забезпечується на основі продуманого поєднання державного регулювання та дії ринкових сил. І особливо вагомою є роль держави у формуванні єдності та цілісності всіх інформаційних

потоків, створенні сприятливих умов для технічного поширення та доступності інформації всім фізичним та юридичним особам, захищеності певних видів інформаційних ресурсів.

Оскільки платоспроможний попит виробництва інформаційної продукції не може розвиватися виключно на ринкових засадах, на неї часто не забезпечуються необхідними ресурсами для її виробництва, акумулювання та передавання. Прикро що це стосується таких життєво важливих для суспільства сфер інформаційного виробництва, як наукові дослідження, система освіти, які без відповідної фінансової та організаційної підтримки держави не можуть розвиватися. Державна підтримка необхідна їм для того, щоб уникнути банкрутства. Діяльність цих суб'єктів має результатом інформацію, на яку не завжди є платоспроможний попит, і яка водночас має велике значення для розвитку суспільства. Наприклад, державна політика у сфері освіти повинна враховувати не тільки кон'юнктурні потреби, а орієнтуватися на перспективи розвитку економіки в цілому і цієї системи зокрема. Непродумана освітня політика може обернутися значними соціальними і економічними втратами в майбутньому: безробіття, дефіцит кваліфікованих кадрів, корупція тощо.

На основі переходу до програмно-цільового фінансування наукових досліджень, коли фінансується досягнення кінцевої мети, розвиток науки стає можливим. Цей підхід сприятиме вирішенню комплексу проблем, пов'язаних з державним регулюванням ринку інформаційних продуктів: мотивація праці наукових працівників, можливості підвищення оплати їх праці, формування повноцінного ринку науково-технічної продукції, послаблення негативного макроекономічного ефекту від інфляційних заходів стимулювання економічного зростання, які певною мірою неминучі при додатковому фінансуванні наукових розробок.

Сектор виробництва технічних засобів для акумуляції та передачі інформації також потребує спеціальної державної підтримки. Державна підтримка підприємствам, що виробляють обчислювальну техніку, особливо

необхідна на стадії їх створення та функціонування. Політика держави має базуватися на загальнонаціональній концепції розвитку цієї галузі промисловості, в якій би визначалася її пріоритетність та передбачалися заходи щодо її розвитку. Галузь з виробництва сучасної обчислювальної техніки належить до високотехнологічних галузей, що можуть визначати спеціалізацію та рівень розвитку цілої країни, визначати її конкурентоспроможність на світовому ринку. Для того щоб зберегти технічний та інтелектуальний потенціал країни ця галузь може отримувати спеціальні пільги, державні замовлення на реалізацію першочергових проектів та інші преференції.

Неможливим спонтанний, відокремлений розвиток окремих галузей і країн робить жорстка конкуренція на сучасних світових ринках в умовах глобалізації. В умовах глобальної конкуренції досягнення конкурентних переваг можливе тільки за участі всіх інститутів соціально-економічного розвитку суспільства, і в першу чергу – держави.

Прикладом цього є історія з українськими виробниками лазерних дисків. США та західні країни здійснюють тиск на Україну, який пов'язаний з піратським виробництвом дисків, що суперечить захисту авторських прав. Прихованою причиною такого тиску є те, що українські виробники можуть стати потужними конкурентами західним виробникам, і перш за все – у насиченні вітчизняного ринку цією продукцією. Тому підтримка держави тут потрібна не стільки фінансова, скільки організаційна – захист і відстоювання інтересів вітчизняних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Ключовим елементом стратегії розвитку розвинених країн є інформатизація суспільства. На самміті в Лісабоні у 2000 р. країни Європейського Союзу прийняли нову економічну стратегію до 2010 року, яка спрямована на підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн-членів. Першим пріоритетним напрямком цієї стратегії є створення інформаційного суспільства: розширення доступу до мережі Інтернет, поширення використання інформаційних технологій в навчальних закладах

та на підприємствах, перетворення Інтернету в основний засіб передачі інформації, укладання торгівельних угод.

За рахунок формування загальних організаційних передумов розвитку інформаційного бізнесу: доступність входження в галузь, створення конкурентних умов діяльності, недопущення монополізму як з боку держави, так і з боку приватних компаній на поширення інформації сфера інформаційного посередництва також потребує державного регулювання.

Створення загальнонаціональної системи інформаційного забезпечення підприємництва є нагальною передумовою, в якій би не лише акумулювалися дані реєстру підприємств і організацій, їх основні результати діяльності, а й існував доступ до різноманітних баз даних за допомогою новітніх інформаційних технологій. Наявність відкритої і достовірної інформації щодо вітчизняних підприємств є важливим чинником успішних трансакцій між ними та їх ефективного виходу на зовнішні ринки, де, як відомо, надають перевагу тим партнерам, діяльність яких не перебуває в “тіні”. Саме тому ефективне використання державних методів регулювання передбачає впровадження принципів «відкритої» інформації є умовою функціонування та розвитку цивілізованого підприємництва.

На основі впровадження та поширення в усіх сферах суспільної діяльності технічних засобів інформаційної інфраструктури можуть реалізовуватися різноманітні проекти інформаційного забезпечення, які є невід’ємною частиною державної інформаційної політики та сприяють забезпеченню належного технічного рівня засобів передачі, збереження та приймання інформації.

Постійний аналіз соціально-економічного стану суспільства, відносин різних соціальних груп між собою та їх відносин з владою дозволить визначити дієвість державної політики із врахуванням соціально-економічної ситуації у суспільстві і удосконалювати нормативну базу. Постійний інформаційний моніторинг стану справ в економіці та змін в суспільстві є

першою неодмінною умовою забезпечення відповідності законодавчих норм змінам середовища.

Стає очевидним значення інформаційних ресурсів у державному регулюванні законодавчої бази економіки перехідного періоду в контексті вирішення цієї проблеми. Нині значно менше законів, що перешкоджають економічному розвитку суспільства та діям економічних суб'єктів у нових умовах. Важливо, щоб прийняті закони сприяли розвитку економічних інститутів та поліпшенню соціально-економічних умов життєдіяльності членів суспільства.

Створення таких умов сприятиме ефективному використанню інформаційних ресурсів в управлінні соціально-економічним розвитком певного регіону чи країни в цілому. Особливе значення в періоди структурної перебудови економіки країни, пов'язаної з трансформацією господарського механізму з метою поліпшення добробуту різних соціальних груп має розвиток підприємництва.

Активним суб'єктом економічного розвитку країни є бізнес, і особливо малий бізнес, який змінює характер господарської діяльності в економіці, забезпечує зайнятість. Умовою формування та розвитку цивілізованого підприємництва, яке без ефективного використання державних методів регулювання не може відбутися, є впровадження принципів розкриття інформації про діяльність підприємства та її достовірність.

Якщо країна прагне досягти конкурентних переваг в сучасному глобалізованому і висококонкурентному світі вагомим елементом сучасної економічної системи стає підприємництво в інформаційній сфері, розвиток якого потребує державної підтримки. Для цього держава використовує гнучкі системи податкового стимулювання інформаційного виробництва та інших непрямих інструментів. Наприклад, у Німеччині існує 16, в США – 12, Канаді – 9 видів податкових пільг, спрямованих на стимулювання ризикованих капіталовкладень у наукомісткі галузі виробництва [6].

Таким чином, визначено основні засади на яких має базуватися державна політика підтримки інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва в Україні:

- створення економічних, правових, соціальних умов для розвитку підприємництва в інформаційній сфері;
- активний протекціонізм щодо інформаційного потенціалу країни, недопущення неконтрольованого відтоку інформаційних ресурсів за кордон;
- створення інноваційного клімату в економіці, сприятливого середовища для поширення інформації та продукування якісно нових інформаційних продуктів;
- використання цільового фінансування, кредитування, пільгового оподаткування суб'єктів інформаційної діяльності;
- визначення пріоритетів розподілу державних ресурсів у сфері інформаційного виробництва;
- розвитку регіональних мереж і систем комунікацій, забезпечення доступу широких верств населення до інформації різного типу;
- підтримки суб'єктів інформаційної діяльності, що функціонують на некомерційній основі у сфері освіти, фундаментальних наукових досліджень та інших секторах інформаційного виробництва.

1.3. Роль інформаційних технологій та інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва

Як показано в дослідженнях Корнєва Ю.Г. в процесі здійснення ефективної господарської діяльності інформація набуває критичного значення для суб'єктів підприємництва в сучасних умовах. Володіння інформацією може дати значні конкурентні переваги, підвищити конкурентоспроможність суб'єкта: особи, підприємства, регіону, галузі чи країни. Для здійснення своєї діяльності ефективно інформаційне

забезпечення суб'єктів підприємництва потребує формування системи управління інформацією, тобто інформаційної системи.

Роль інформації в сучасному виробництві зростає та знаходить свій прояв у тому, що інформація стає невід'ємним елементом його здійснення. Інформація забезпечує і впливає на весь спосіб здійснення виробничого процесу як на мікрорівні – функціонуванні окремого підприємства, так і на макрорівні – функціонуванні всієї економіки.

Систему взаємопов'язаних різних видів діяльності, як управління зв'язками між якими впливає на загальну ефективність підприємства можна визначити як виробничий процес. У підтримуючих основне виробництво видах діяльності значення інформації було більш вагомим: менеджмент, облік та контроль, фінансова та правова діяльність. Масштабне проникнення інформації не тільки збільшує інформаційну насиченість цих ланок діяльності, а й впливає на первісні види діяльності: процес фізичного створення продукту, на продукт, його маркетинг і доставку споживачам.

Необхідність з'ясування основних функціональних зв'язків між інформацією (інформаційною системою) та діями господарюючих суб'єктів державного управління передбачає побудову ефективної системи інформаційного забезпечення підприємницької діяльності. Визначимо ці функціональні залежності на різних рівнях: макро-, мезо- та мікрорівнях.

Перш за все, на макрорівні вплив інформації знаходить прояв, у підвищенні загальної ефективності суспільного виробництва, а саме забезпечує неперервний рух капіталу за фазами відтворювального циклу, знижує втрати ресурсів, скорочує відтворювальний цикл, безпосередньо впливає на вдосконалення технології, методів організації і управління виробництвом, покращує властивості робочої сили і засобів виробництва, сприяє підвищенню ефективності їх використання. Всі ланки відтворювального циклу інформація пронизує, зв'язує їх в єдину систему і підпорядковує вирішенню завдання досягнення максимальної ефективності.

В цьому процесі інформаційні потоки забезпечують прискорений обіг фінансового, виробничого і товарного капіталу.

Ця діяльність стала основою виокремлення в сучасній структурі економіки інформаційного сектора. Цей сектор включає всі сфери діяльності, пов'язані з виробництвом, обробкою і поширенням усіх видів інформації, а також сфери діяльності, в яких виробляються засоби для передачі всіх видів інформації та отримання її споживачами. Виокремлення такого сектору зумовлено постійним стрімким зростанням обсягів інформації, необхідної для здійснення економічної діяльності на сучасному етапі розвитку: для виробництва товарів і послуг, для укладання угод на ринку, для управління на різних рівнях.

Структура цього інформаційного сектору, що об'єднує різні види діяльності є досить складною. Виробництвом інформації зайняті працівники освіти, науки, управління тобто ті, чия діяльність пов'язана з виробництвом знань, збиранням і обробкою різного роду даних. Результатом їх діяльності є потік нових наукових і технічних відкриттів, винаходів, методів і способів організації та управління виробництвом. Метою діяльності різноманітних інформаційних посередників: засобів масової інформації, інформаційних і консалтингових центрів тощо є передавання інформації. Завдяки розвитку засобів комунікації відбувається все більш суттєве зниження затрат на зберігання, пошук і передачу інформації. Використання інформації не є окремою сферою діяльності і властиво всім суб'єктам економічної діяльності. Сьогодні важливо щоб і працівники, і організації були здатними сприйняти і усвідомити сучасну інформацію бо зростання обсягів необхідної інформації висуває нові вимоги до них.

По-третє, інформація вносить радикальні зміни в структуру зайнятості, що характеризуються зростанням частки зайнятих у сфері послуг, у тому числі інформаційно-комунікаційних. Наряду з цим прогнозуються зменшення частки виробничого персоналу і збільшення частки дослідників та розробників. Ці структурні зрушення зумовлюють зміни в посадових

обов'язках та відповідно в освіті та професійній підготовці працівників. Серйозною проблемою є передбачення та врегулювання цих питань не лише для окремих підприємств, а й для промисловості в цілому та всього суспільства.

Інформація впливає та змінює структуру галузі на мезорівні. Автоматизація одних ланок у виробничому процесі веде до скорочення їх питомої частки у загальному виробничому процесі і, водночас, до появи нових ланок, нових видів діяльності, пов'язаних з можливостями інформаційних технологій (ІТ). Наприклад, вже давно виокремилася в самостійну сферу інформаційна система управління підприємством і потребує своїх фахівців, способів та методів діяльності. Другим прикладом може бути надання покупцям додаткової інформації щодо асортименту продукції та можливостей обслуговування в електронному режимі, інтерактивні форми продажу продукції за електронними каталогами тощо.

Сприяючи розвитку нового типу кооперації між виробниками, учасниками процесу створення доданої вартості ІТ посилюють тенденції до концентрації та спеціалізації виробництва на основних видах продукції, оскільки і продукти, і їх виробництво все більше ускладнюються і перевищують можливості окремої фірми поодиноці йти в ногу з технічним прогресом.

На рівні підприємств, мікрорівні, інформація в сучасних умовах стає потужним фактором прискорення кардинальної перебудови виробничих процесів, впливаючи вже не на окремі ланки, а на весь процес в цілому. Підприємство пов'язане з середовищем тисячами зв'язків, здійснення яких в умовах поширення інформації з одного боку полегшується і прискорюється, а з іншого – значною мірою інформаційно збагачується і урізноманітнюється. В результаті змінюється сам характер конкуренції, формуються нові можливості конкурентної боротьби і нові способи досягнення конкурентних переваг.

Визначальним фактором у зниженні витрат, пов'язаних з продажем продукції, не тільки на рівні підприємства, а й в регіональному та значною мірою – в національному масштабі є поширення інформаційних технологій.

Важлива риса, якою характеризуються сучасні системи ІТ є створення доданої вартості на початкових та заключних етапах процесу виробництва. Завдяки мініатюризації та функціональній інтеграції, що веде до скорочення кількості компонентів етап складання втрачає своє значення. Індустрія мікроелектроніки задає темпи розвитку і має величезний потенціал розвитку майже в усіх галузях.

Прискорена транзакція є важливим напрямом впливу інформації на підприємницьку діяльність. Запропонована Р.Коузом категорія транзакційних витрат означає сукупність витрат, не пов'язаних з виробництвом продукції, які виникають у процесі ведення справи. До транзакційних витрат відносять такі:

- витрати, пов'язані з веденням переговорів, прийняттям рішень, укладанням угод, юридичним оформленням – достатнє і своєчасне інформаційне забезпечення кожного з цих етапів може бути основою їх прискорення та ефективної реалізації;

- витрати на пошук інформації (покупців і продавців) – завжди потребують додаткового часу й коштів, зусиль і витрат на ринках з асиметричною інформацією. Тому ефективна система інформаційного забезпечення буде сприяти скороченню цих витрат;

- витрати на вимірювання (процедури, пов'язані з контролем за якістю і кількістю продукції, процесом вимірювання, припущеними помилками) – ці витрати значно скорочуються за умов стандартизації і гарантування якості продукції;

- витрати, зумовлені необхідністю захисту прав власності, є досить значними у країнах і сферах, які не мають надійного захисту власності. За таких умов доводиться витратити чимало часу й ресурсів для відновлення

цих прав, тоді як існування системи надійного захисту прав власності, у тому числі і інтелектуальної власності, неминуче приводить до заощадження часу і грошей суб'єктів підприємництва;

Більше того, деякі дослідники розглядають ІТ не як джерело стратегічної переваги, а як “стратегічну необхідність”, тобто необхідні вкладення, спрямовані не на створення переваг, а на упередження програшу в конкурентній боротьбі. Згідно з цією тезою є лише три можливих шляхи формування конкурентних переваг на базі ІТ:

- 1) безперервно знаходити нові переваги за рахунок передових інновацій у сфері ІТ;
- 2) бути лідером в освоєнні нових технологій та створювати переваги першопрохідника;
- 3) збудувати систему ІТ-забезпечення організації таким чином, щоб створювати міцну взаємодоповнюваність ресурсів.

Переваги виникають за умови належного об'єднання ІТ з іншими ресурсами. Для посилення і використання переваг як основних ресурсів, так і специфічних, нематеріальних ресурсів, таких як організаційна культура, лідерство, ділові процеси тощо підприємства повинні використовувати ІТ.

Визначивши основні “глобальні” напрями впливу інформації та впровадження ІТ в структуру і зміст виробничої діяльності розглянемо їх вплив на поведінку окремих підприємств більш детально. Можна зазначити такі основні напрями:

- інформація дає знання щодо реальної ситуації на ринку;
- інформація дає знання щодо власної позиції: конкурентні переваги та слабкі місця;
- інформація прискорює, раціоналізує дії суб'єктів.

На сучасному етапі розвитку світової економічної системи великими транснаціональними корпораціями ведеться захоплення основних сегментів ринку, що пов'язано з руйнуванням традиційних ринкових відносин. «Біля

500 провідних транснаціональних корпорацій (ТНК) створюють нову гео економічну карту світу, в якій розподіл за країнами має другорядне, залежне значення [100, с. 96]”. Ефект економії від масштабу обробленої інформації створюють певні переваги при одержанні, обробці та використанні інформації ТНК. ТНК є основними провідниками й споживачами сучасних інновацій і передових технологій, які докорінно змінюють середовище життя, побуту, роботи й поведінки людини завдяки здійсненню значних витрат на НДДКР.

При дослідженні поведінкових мотивів економічних дій агентів ринку, Г. Саймон відхиляє неокласичну концепцію поведінки людини як максимізуючого раціоналізатора. На його думку, економічна поведінка людини пов'язана в першу чергу з задоволенням власних устремлінь, які можуть не збігатися з поведінкою агентів ринку, що трактується неокласичною школою як бажання досягнення максимальної вигоди. В основі поведінки економічного агента Г. Саймон баче прагнення пристосуватися до ситуації, сформованої у свідомості цього агента.

Раціональну економічну поведінку людини Г. Саймон пов'язує з її соціальною роллю, яку характеризує як базовими соціальними рисами поведінки, так і передумовами особистісного сприйняття, самосвідомості, що виявляються в її особистих переконаннях, думках, віруваннях. В такій ситуації важливу роль у формуванні соціальних груп відіграють інформаційні технології, які впливають на стиль мислення, поведінки і завдання визначених соціальних груп – страт.

Сьогодні способом управління людською свідомістю стають сучасні інформаційні технології. Прикладом може бути впровадження в технології реклами, маркетингу, міжособистісного спілкування методів нейролінгвістичного програмування й активний розвиток цього напрямку досліджень. Дослідження Г. Саймона, які стосуються поведінкового характеру економічних рішень та їх соціального характеру, підкреслюють

важливу роль соціальних процесів у формуванні підприємницького середовища.

Дж.Сорос виводить формулу рефлексивності через взаємозв'язок двох функцій: когнітивної чи пасивної, пов'язаної із прагненнями учасників ринкових відносин до розуміння ринку і факторів, що впливають на нього; та активної функції – впливу учасників ринку на ситуацію. Представивши когнітивну функцію формулою $y = f(x)$, а активну функцію $x = q(y)$, Сорос виводить загальну формулу взаємодії когнітивної $y = f[q(y)]$ та активної функцій $x = q[f(x)]$.

Отже, процес взаємодії функцій, можна описати наступним чином: учасники ринку отримують якесь знання, інтерпретують його і потім впливають на стан ринку, одержуючи при цьому нове знання й інтерпретуючи його у своїй свідомості. Цей нескінченний ітераційний процес може бути керованим впливом на напрям і обсяг одержуваного знання. В такій ситуації важко переоцінити вплив інформаційних технологій, що маніпулюють знанням індивіда з метою порушення стану ринку відповідною дією їхніх учасників (позитивний зворотній зв'язок) чи заспокоюючи стан ринку (негативний зворотній зв'язок). Інформаційні технології – це механізм придбання, нагромадження, використання й обміну інформаційних ресурсів господарюючими суб'єктами. Отже, ефективним засобом впливу на стан ринку за допомогою передачі інформації, створюючи ефект позитивного чи негативного зворотного зв'язку є інформаційні технології за умови спрямованого впливу на учасників ринку.

Використання зворотного зв'язку є важливим чинником не тільки в теорії управління, а і в системах управління всіма процесами в природі, живих організмах, виробництві, механізмах. Неправильне використання керуючих систем зі зворотнім зв'язком призводить до його порушення і наступного руйнування. Аналогічне відбувається і при використанні інформаційних технологій на ринку товарів і послуг як керованої системи зі зворотнім зв'язком, якою по суті є співтовариство учасників ринкового

процесу. Особливо наочно це проявляється на фондовому ринку, де дії декількох брокерів створюють явні переваги, що перетворюються в тенденції. Прикладом цьому може служити крах Нью-Йоркської фондової біржі у 1929 році, з якого почалася Велика депресія. Взагалі впливу руйнівних наслідків рефлексивності учасників ринку піддаються всі найбільші корпорації світу, оскільки в їх основі лежить акціонерний капітал. Маніпулювання поведінкою акціонерів за допомогою інформаційних технологій може призвести до їх банкрутства.

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що сьогодні провідну роль у створенні ефективного недержавного сектору відіграє малий бізнес. Саме малі та середні підприємства, різні комерційні структури, що належать до сфери малого бізнесу, беруть на себе ризик і працюють згідно з новими вимогами, що ставляться до ефективності. Але для розвитку підприємництва необхідно створити максимально сприятливі умови, серед яких інформаційне забезпечення в системах державного управління розвитку підприємництва.

2. Встановлено, що важливою сферою державної політики має бути встановлення стандартів інформаційного виробництва. На державному рівні повинна бути створена чітка система вимог щодо параметрів і якості інформаційних продуктів. Невід'ємною частиною державної інформаційної політики є і сприяння тому, щоб забезпечити належний технічний рівень засобів передачі, збереження та приймання інформації. Тільки на основі впровадження та поширення в усіх сферах суспільної діяльності технічних засобів інформаційної інфраструктури можуть реалізовуватися різноманітні проекти інформаційного забезпечення систем державного управління розвитку підприємництва.

3. Доведено, що державна інформаційна політика має включати два основних напрямки та відповідні групи завдань: функціональні та наукові і які базується на відповідних засадах.

РОЗДІЛ 1

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Проблематика співіснування ринкової економіки з регулятивним державним апаратом

Побудова ринкової економіки в Україні не означає і не повинна означати відмови від регулюючих функцій держави взагалі. Необхідність державного втручання в економіку визнається всіма економістами, і навіть прихильниками ринкової економіки. Відмінність у поглядах різних вчених полягає у тому, яку міру втручання в ринкову економіку вони залишають за державою [58].

Єдиним реально діючим інститутом, здатним забезпечити необхідний правовий порядок в господарській сфері кожної окремої країни та відстоювати її економічні інтереси на міжнародній арені є держава. Проблема полягає не в тому, чи потрібно державі втручатися в економіку, а у відповідності цього втручання потребам та можливостям кожної країни, стану справ у світовому господарстві та рівню розвитку світових господарських відносин.

Визначено такі обставини, які зумовлюють об'єктивну необхідність державного регулювання процесу інформаційного забезпечення підприємництва [66]:

1. Панування ринкових відносин, яке справедливо вважається сприятливим середовищем поширення інформації, може породжувати й негативні моменти, а саме: викривлення інформації. Передбачення можливих викривлень та усунення їх негативних наслідків під силу тільки такому суб'єкту загальнонаціонального регулювання як держава.

2. Проникнення інформації у всі сфери людської діяльності долає всі кордони. Відбувається це здебільшого спонтанно та інформаційні блоки можуть залишатися фрагментарними, якщо не будуть вжиті заходи для їх об'єднання і створення єдиних інформаційних мереж. В межах національно оформлених господарств існує об'єктивна потреба функцій держави по

формуванню єдиних інформаційних мереж, у тому числі і призначених для сприяння діяльності підприємництва.

3. Важливою проблемою для будь-якої країни, і України у тому числі, є ефективне входження в глобальне інформаційне середовище. Для забезпечення цього необхідні комплексні зусилля держави, спрямовані на розвиток технічних можливостей інформаційної інфраструктури, забезпечення доступності інформації всім громадянам і суб'єктам господарської діяльності, сприяння розвитку бізнесу в інформаційній сфері та налагодження загальнонаціональних мереж інформаційного забезпечення підприємницької діяльності.

4. Проблема створення інформаційної системи полягає не тільки у забезпеченні широкого доступу до різноманітної інформації. Існує інформація, яка становить державну таємницю, комерційну таємницю, яка стосується приватного життя людей. Зрозуміло, що мають бути механізми обмеження доступу та захисту такої інформації. Важливою проблемою є і захист юридичних прав на інформацію, що є інтелектуальною власністю.

Досягнення суспільно важливих цілей: соціальних, культурних, екологічних тощо показує, що ринковий механізм, досить ефективний в налагодженні економічної діяльності та мотивації підприємців на задоволення потреб споживачів, не спрацьовує в багатьох випадках. Ринковий механізм не здатен забезпечити виробництво деяких товарів і послуг, до яких належать, наприклад, фундаментальні наукові дослідження, загальна освіта та інші.

У сфері інформаційної діяльності поширення ринкових принципів може мати як позитивні, такі і негативні сторони. З одного боку, для задоволення попиту виробники і постачальники інформації повинні пристосуватися до потреб споживачів інформаційних продуктів. Платність придбання інформації підвищує у її споживачів розуміння реальної цінності інформації і стимулює відмову від непотрібної інформації. Ринок унаочнює корисність цієї інформаційної діяльності завдяки її оцінці через ринок,

сприяє раціоналізації виробництва і управління фірмою, яка виробляє інформаційні продукти. З іншого боку, якщо не враховуються соціальні наслідки неконтрольованого поширення інформації комерційного підходу щодо виробництва і розподілу інформаційних продуктів, виникає загроза масового виробництва неякісних інформаційних продуктів з їх згубним впливом на свідомість та виховання громадян.

Визначено, що необхідність функцій держави у сфері інформаційного забезпечення зумовлюється двома загальними обставинами:

- 1) особливостями інформації як товару;
- 2) інформаційною асиметрією [66].

По-перше, інформація може бути товаром: продаватися і купуватися. Водночас, специфічні особливості інформації відрізняють її від традиційних товарів і наближають до так званих суспільних благ, яким характерний особливий спосіб відтворення і розподілу. За характером розподілу і споживання всі блага в суспільстві поділяються на три види:

- 1) суспільні блага;
- 2) квазісуспільні блага;
- 3) індивідуальні блага.

Загальними властивостями суспільних благ є: невиключеність із споживання, неконкурентне споживання, неможливість нормування споживання, значні екстерналії. Необхідно зазначити, що інформація може виступати в якості всіх названих видів благ, яке потребує в кожному випадку відповідного втручання держави.

Для забезпечення позитивних та нівелювання негативних екстерналій, які властиві більшості суспільних благ необхідне втручання держави. Зовнішні ефекти або екстерналії, мають місце, коли продукovanі якимись суб'єктами господарювання результати не адекватні здійсненим затратам. Так, негативні зовнішні ефекти мають місце якщо при експлуатації обмежених ресурсів не відшкодовується їх повна вартість. Таким ефектом може бути забруднення річкової води підприємством, внаслідок чого всі, хто

знаходиться нижче по течії, вимушені вкладати кошти в будівництво очисних споруд. Поширення недостовірної, неякісної інформації, інформації, що має руйнівний характер для суспільства: пропагує насильство, війни, потурання моральних цінностей є негативними екстерналіями у сфері інформації.

Мають місце позитивні екстерналії тоді, коли затрати, здійснені одним суб'єктом, мають значний корисний ефект для багатьох інших, які ці затрати не здійснювали. До позитивних відносять будівництво доріг, якими можуть безкоштовно користуватися всі громадяни, національну безпеку, пожежну охорону, загальну освіту тощо. Інформація може існувати в нетоварному вигляді як суспільне надбання (державна освіта, бібліотеки, бази даних, архіви, фонди тощо). Таке надбання використовується спільно і переважно на безоплатній основі. Як правило, ці сфери стають прерогативою держави внаслідок неможливості виокремлення споживача для них та значних позитивних екстерналій. До того ж, позитивним зовнішнім ефектам властиве недовиробництво через те, що для їх виробників результати виявляються неадекватними їхнім затратам. Позитивні екстерналії у сфері інформації можуть бути дуже широкого спектру і пов'язані з наслідками надання достовірної і повної інформації щодо якостей та властивостей різноманітних продуктів, які, першу за все, впливають на здоров'я і життя людей.

В основі такого явища як неповнота ринків лежить недостатність інформації. Нерідко сьогодні виникають ситуації, коли потреби в окремих видах товарів і послуг не можуть бути задоволені внаслідок того, що їх виробникам доводиться функціонувати в умовах надто значної невизначеності. Навіть на високий попит на певні види товарів і послуг не з'являється їх адекватна пропозиція. Поширеним прикладом цього є страхування банківських депозитів. Впровадити його тільки на основі вільної дії ринкових відносин без державних гарантій не вдається достатньо ефективно. Відсутність ринку страхування депозитів негативно впливає на стан інших ринків та розподіл ресурсів в економіці взагалі.

По-друге, поява так званої інформаційної асиметрії зумовлює те, що інформація про властивості товарів, її розподіл між продавцем та покупцем або між її творцем та сприймаючою стороною може не завжди бути адекватною. Справа у тому, що наявна на ринку інформація про властивості товару може бути дуже різною і за обсягом, і за якістю (вона може бути неповною, недостовірною). В умовах інформаційної асиметрії інформація, необхідна для укладання угоди, знаходиться, переважно, у розпорядженні одного з її учасників.

Всі продавці та покупці в умовах ідеального ринку чистої конкуренції мають необмежений та безкоштовний доступ до всієї необхідної їм інформації. В реальності повною інформацією ніхто не володіє, і разом з тим можуть виникати ситуації, коли викривлення інформації сягає значних розмірів і впливає на кінцеву результативність укладених угод чи покупок.

На рисунку 1.1 ми можемо побачити графічне зображення попиту та пропозиції товару за умови достатньої інформованості або неінформованості. Пряма D_i ілюструє графік попиту інформованого споживача. На ній відображена кількість товару, купленого за умови повної обізнаності споживача щодо якостей цього товару при різних рівнях цін [16].

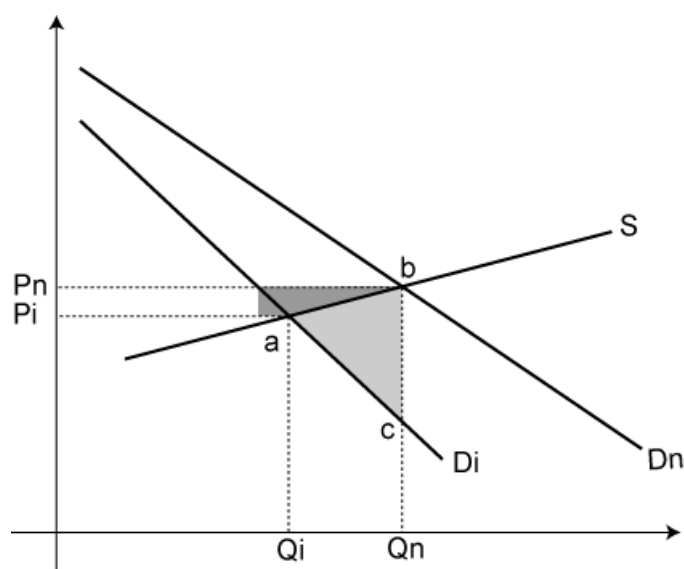


Рис. 1.1. Графік попиту інформованого та неінформованого споживача.

Пряма D_n показує кількість товару, яку купив би споживач не маючи повної інформації про його якість. Площа abc дорівнює чистим втратам надлишку споживача, спричиненим надмірним споживанням. Це надмірне споживання здійснюється при вищій рівноважній ціні P_n , яка переводить надлишок P_i ab P_n від споживача до виробника товару. Таким чином, для виробника втрати були б менші, ніж в даній ситуації для споживача, якби він міг поінформувати споживача про справжню якість товару.

Аналогічні міркування можливі і у разі недостатньої оцінки споживачем якостей товару. За умови недостатньої інформованості споживача та заниженої оцінки товару він буде купувати меншу кількість товару. В обох випадках виробник зацікавлений інформувати споживача, але стимули будуть різними. У першому випадку його метою не є надання найповнішої інформації, оскільки це може знизити ціну товару, обсяги його продажів і завдати прями втрати виробнику. В другому ж навпаки – в його інтересах дати повнішу інформацію споживачам, які недооцінюють товар. Забезпечення їх інформацією призведе до вищої ціни і збільшення доходів виробника.

Можливості прояву інформаційної асиметрії не однакові для різних видів товарів і послуг. Так, вона більше характерна для окремих галузей сфери послуг, ніж для виробництва товарів, оскільки купівля – продаж послуги, як правило, передують її наданню. Залежно від особливостей товарів, що визначають можливість прояву інформаційної асиметрії, в західній економічній науці [16, с. 114] виділяють такі категорії товарів: пошукові товари (search goods), досвідні товари (experience goods) та післядосвідні товари (postexperience goods).

Споживачі можуть точно визначити властивості пошукових товарів перед тим, як купити. Це може бути конкретна річ (ручка, костюм, стіл), про якість якої можна судити на основі попереднього огляду. Про якість досвідного товару споживачі можуть дізнатися тільки після його купівлі і певного досвіду споживання. До таких товарів належать харчі, різноманітні

послуги. До категорії післядосвідних товарів відносяться ті, про якість яких важко судити навіть після початку їх споживання. Деякі ліки, різноманітні ізоляційні матеріали та синтетичні речовини в будівництві приміщень можуть мати шкідливі наслідки для здоров'я людей, які проявляться далеко не одразу.

Якість перших стає відомою після певного періоду споживання, а якість других може залишитися точно невідомою. В цьому полягає відмінність між досвідними та післядосвідними товарами. Таким чином, післядосвідні товари можуть спричиняти значні екстерналії.

Поява інформаційної асиметрії при купівлі досвідних товарів також залежить від їх однорідності (чим більш неоднорідний, нестандартний товар, тим більша можливість неефективності). До того ж, інформація про найдешевші товари залежить від їх довговічності. Спроби придбати старий автомобіль будуть рідші, ніж знайти кращий ресторан або кав'ярню, і тому тут споживачі скоріше дізнаються про справжню якість товару чи послуги. Якщо ж якість товарів неоднорідна і нестабільна, то інформація про це здобувається споживачами більш повільно. Реклама буде відігравати важливу роль у інформуванні споживачів.

Водночас проблема довіри споживачів до реклами, що зумовлює необхідність певних гарантій надійності цієї інформації, що надається в рекламі постає дуже гостро. Зацікавленість продавців в підтримці своєї репутації, своєї торгової марки може бути гарантією, завдяки якій споживачі довіряють рекламній інформації. Якщо фірма бажає поставити надійність важливим елементом якості, то вона може запропонувати гарантії відшкодування споживачам частини витрат на ремонт, технічне обслуговування тощо. Отже, для досвідних товарів гарантії слугують поширеним засобом зменшення інформаційної асиметрії.

На ринку поруч із виробниками та споживачами виникає третя сторона: посередники, сертифікація і контроль якості продуктів, передплатні послуги, страхові компанії тощо з метою усунення інформаційної асиметрії. Разом з

тим, якість товарів може бути дуже неоднорідна, наявність торгової марки неефективна, посередники або недоступні, або надто дорогі, і в результаті споживачі неспроможні роздобути точну інформацію про товар. З метою подолання неефективності та інформаційної недосконалості зростає необхідність втручання держави.

Для держави для подолання інформаційної асиметрії найпростіший захід – це забезпечення необхідною інформацією. Здійснення цього завдання можливе двома способами: самій забезпечувати інформацією або створити умови для постачання інформації як первинними суб'єктами ринку (виробниками та споживачами), так і третіми суб'єктами (незалежними організаціями). На практиці застосовуються завжди обидва ці способи. Розглянемо кожний з них, їх особливості та переваги.

Все більш поширеним в західних країнах стає введення вимог щодо надання інформації фірмами стосовно певних технічних особливостей чи шкідливості виробів. Так, останнім часом у США були поставлені такі вимоги до інформації про енергоспоживання електричних пристроїв, точність автомобільних показчиків пробігу, щодо способів догляду за одягом, відсоткової ставки за іпотечною позикою, властивостей та інгредієнтів харчових продуктів, октанового числа бензину, забезпечення прозорої процедури позичання, попереджень про шкоду для здоров'я на тютюновій продукції. Крім того, федеральні, штатні та місцеві державні органи приймають закони про зрозумілу мову задля того, щоб зробити інформацію доступною для розуміння [16, с. 275].

На стан конкуренції в галузі такі заходи можуть впливати негативно. Вирішення такої проблеми як інформаційне забезпечення, супроводжується надмірною зарегульованістю процедур встановлення якості та надання дозволу. Для початку роботи в галузі це може стати своєрідним бар'єром. Компанії, які вже працюють в цій галузі, від цього можуть отримувати додаткову ренту. Такі жорсткі норми заважають технічним новаціям та послаблюють конкуренцію в галузі.

Інтереси споживачів захищають заходи першого та другого виду. При порушенні певних стандартів чи гарантій, коли якась важлива інформація була прихована від споживача, держава може вимагати повної компенсації завданої шкоди за допомогою заходів правового регулювання. Вагоме значення має створення загальнонаціональної системи інформаційного забезпечення, перетворення окремих локальних сегментів інформаційних систем в єдину мережу, що відповідає вимогам сучасного глобального інформаційного простору.

Стосовно третього напрямку, то ця група заходів безпосередньо спрямована не тільки на формування інформаційної інфраструктури (створення сучасних мереж поширення інформації, впровадження сучасних високотехнологічних засобів передачі і поширення інформації), а й на сприяння інформаційному бізнесу, тобто створення сприятливих умов діяльності для суб'єктів, зайнятих виробництвом і поширенням (купівлею і продажем) інформації.

Лише через створення необхідної сучасному господарству інфраструктури можлива повноцінна інтеграція України у світовий інформаційний простір. Першочерговою умовою цього є подолання відставання вітчизняної інформаційної галузі. З метою досягнення суттєвих успіхів у формуванні і розвитку ринкових відносин необхідним кроком є створення адекватної інформаційної інфраструктури, що можливо тільки на основі активної і послідовної державної політики за вищезазначеними напрямами.

Вирішальна роль в умовах існування сучасних інформаційних мереж відводиться не стільки загальному керівництву у вигляді наднаціональних контролюючих органів, скільки інформаційному забезпеченню всіх структурних вузлів мережі. Саме вчасністю і достовірністю знаходження інформації задля прийняття правильного рішення забезпечується ефективність функціонування мережі. В такій ситуації формується нова роль держави у створенні системи інформаційного забезпечення. Ця нова роль

полягає не в жорсткому керівництві всією системою та її структурними ланками:

1. Встановлення стратегічних орієнтирів розвитку економіки країни та відповідно ролі інформаційної системи у цьому процесі на основі розуміння загальної логіки та тенденцій суспільного прогресу.

2. Створення умов для функціонування ефективної і прозорої інформаційної системи, яка б забезпечувала доступність до всієї необхідної інформації. Проблеми можуть бути пов'язані не тільки з технічним забезпеченням організації доступної, достовірної, всеохоплюючої інформації, скільки із долаттям ринкових невдач, інформаційної асиметрії і, водночас, визначенням тих сфер, де інформація має бути закрита, захищена.

Надзвичайне значення впливу держави на формування середовища господарювання суб'єктів інформаційного бізнесу зумовлює актуальність проблеми ефективного входження України в глобальне середовище і пошук власних конкурентних переваг у цьому середовищі. Проведення інформаційної політики держави, спрямованої на об'єктивне висвітлення можливостей різних підприємств та неупереджену оцінку їх інвестиційної привабливості набуває особливого значення. Така оцінка є заниженою і часто визначається експертами, зацікавленими в продажу пакетів акцій власним компаніям чи стороннім інвесторам. Проведення спекулятивних операцій, а не реальне залучення інвестицій нерідко є метою таких оцінок. Отже, існує об'єктивна необхідність розробки і впровадження методик, схем та інструментів такої регулюючої політики, яка б, з одного боку, орієнтувала процеси розвитку підприємств на власні ресурси та можливості, а з іншого – створювала сприятливий інвестиційний клімат, долала монопольні прояви та формувала справжнє конкурентне середовище.

2.2. Сутність інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва

Потребує специфічної інформації кожна сфера людської діяльності, що зумовлює і специфічні вимоги щодо організації відповідної інформаційної системи (ІС). Першим кроком в такій системі стає інформаційне забезпечення – надання, представлення необхідної інформації у відповідному форматі. Ця інформація необхідна для здійснення процесу управління різними складними системами: економікою, галуззю, регіоном, підприємством, конкретним процесом. Загальна мета, функції, структура інформаційної системи визначається виходячи з особливостей об'єкту управління та спрямованості діяльності. В Економічній енциклопедії інформаційні системи визначаються як “системи збирання, зберігання, обробки, перетворення, передавання та оновлення інформації за допомогою сучасної комп'ютерної та іншої техніки для постійного використання в процесі управління [34, с. 700]”.

Як показано в дослідженнях Корнєва Ю.Г. інформаційне забезпечення стає необхідним елементом діяльності підприємств в підприємстві. При формуванні системи інформаційного забезпечення постає необхідність налагодження різноманітних інформаційних потоків (як в межах, так і зовні підприємства). Вони утворюють інформаційні системи різного функціонального призначення чи географічного охоплення. Ці різноманітні інформаційні системи мають органічно доповнювати одна одну та складати певну субординовану, більш складну систему. Отже, виходячи з цього інформаційне забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва (ІЗСДУРП) можна визначити як сукупність взаємопов'язаних інформаційних систем, що складаються на міжсуб'єктному рівні відносин для організації та здійснення підприємницької діяльності.

Ефективна побудова ІЗСДУРП повинна включати наступні елементи: фінанси, виробництво, збут, постачання, облік, людські ресурси тощо. Метою створення ІЗСДУРП є надання підприємцям повної і достовірної інформації для ефективного здійснення їх основної діяльності. Головні

функції ІЗСДУРП, виходячи з дослідження Корнева Ю.Г. можуть бути такими, як:

1) описова – забезпечення менеджерів підприємства всією необхідною зовнішньою та внутрішньою інформацією, яка сприяє найбільш ефективному формуванню уявлення про економічне середовище, реальні та потенційні можливості досягнення поставлених цілей;

2) аналітична – забезпечення необхідною аналітичною інформацією для прийняття оперативних і стратегічних господарських рішень;

3) прогностична – формування інформаційної бази прогнозування змін кон'юнктури ринку, розробки відповідної стратегії поведінки господарюючих суб'єктів, визначення напрямків досягнення конкурентоспроможності підприємницької діяльності.

Організація та здійснення певної діяльності щодо вироблення інформаційних продуктів (інформаційних ресурсів) потребує виконання визначених важливих функцій. Спостереження і збір даних це перший етап, який наочно показує ситуацію в певній сфері: ціни на окремих ринках, макроекономічні показники розвитку економіки, динаміка валютного курсу тощо. Аналогом стадії видобутку сировини в матеріальному виробництві є діяльність щодо пошуку та збору цих даних.

Першим етапом у виробництві інформаційних продуктів є наявність широкої бази даних. Сьогодні недостатньо володіти первинною інформацією для ефективної підприємницької діяльності. Важливо також розуміти загальні закономірності та тенденції змін, що відбуваються в ринковому середовищі.

Другим етапом є систематизація даних, приведення їх у вигляд, зручний для подальшого користування та аналіз первинної інформації. Інформаційні ресурси стають більш активними, насиченими, а всі неважливі та випадкові дані відсіюються. При проведенні відповідних досліджень за допомогою методів наукового пізнання, визначаються закономірності та результатом стають моделі, які описують сутність явищ, динаміку процесів в

природі та суспільстві. Результати аналітичної обробки інформації сприяють суб'єктам економічної діяльності зробити правильний вибір з усіх можливих варіантів, тим самим зменшити втрати, підвищити ефективність.

Застосування інформації є наступним етапом для визначення орієнтирів діяльності (фірми, підприємства, організації, міністерства, галузі, регіону, країни) в стратегічній перспективі. На основі детально розроблених прогнозів щодо майбутніх глобальних, національних чи місцевих процесів, структурних зрушень в економіці, тенденцій змін в зайнятості тощо можлива розробка стратегії розвитку, складання довгострокових планів.

Всі ці функції потребують виконання в різних сегментах діяльності для формування структури інформаційного забезпечення систем державного управління. Ця схема може розглядатися також на різних рівнях управління підприємницькою діяльністю: на мікрорівні – як управління внутрішньою діяльністю підприємства та на макрорівні – як управління всією сферою підприємницької діяльності. На макрорівні структура такої системи матиме такий вигляд (див. табл.1.1):

Таблиця 1.1

Інформаційне забезпечення в системах державного управління
розвитком підприємництва

Інформаційні потоки (системи)	Описова функція	Аналітична функція	Прогностична функція
1. Загальний стан ринку: Пропозиція	регіональне підприємництво (наявність підприємств, їх місцезнаходження, координати)	аналіз стану та тенденцій розвитку регіонального підприємництва в часі	прогноз розвитку регіонального підприємництва, появи нових конкурентів
Попит	потенційні споживачі, їх доходи	аналіз попиту на продукцію, споживчого ринку, динаміки доходів населення	прогнозні тенденції зміни платоспроможного попиту
2. Стан ринку праці	кількість трудових ресурсів, зайнятих і безробітних, за фахом і кваліфікацією, за регіонами	аналіз структурних, професійних, регіональних змін на ринку праці	передбачувані тенденції змін на ринку праці
3. Стан фінансового сектору	фінансові показники діяльності підприємництва: обсяги капіталу, обороту, прибутку, інвестицій	аналіз фінансових показників у часі, за регіонами	прогноз фінансового розвитку економіки, підприємництва
4. Зовнішньо-економічна діяльність	обсяги імпорту та експорту регіонального підприємництва	аналіз регіональних тенденцій, проблем виходу підприємництва на зовнішні ринки, проблем митного регулювання, демпінгу	прогноз основних тенденцій розвитку світових ринків та перспектив виходу на них вітчизняних підприємств
5. Державне управління	нормативно-правові інструкції щодо порядку функціонування підприємництва, оподаткування, кредитування, ЗЕД тощо	аналіз змін державних актів, зміни банківської ставки відсотку, податкових пільг, політики кредитів та субсидій	прогнозні передбачення змін державної політики відносно підприємництва

Процес інформаційного забезпечення, залежно від ступеня його керованості, може бути:

- стихійний – економічні суб'єкти самостійно вирішують всі проблеми пошуку, обробки та аналізу інформації, а всі спроби сформувати більш-менш загальнонаціональні інформаційні системи ґрунтуються на приватній ініціативі або ініціативах окремих державних установ;

- керований – держава впливає на створення систем інформаційного забезпечення опосередковано, через законодавство, створюючи відповідне економіко-правове середовище;

- регульований – держава активно бере участь в організації системи ефективного інформаційного забезпечення: збору, аналізу, передачі та доступності всієї можливої інформації різноманітним суб'єктам.

Визначені форми водночас є формами участі держави у створенні ІС і етапами розвитку ІС. Усвідомлення необхідності управління процесом інформаційного забезпечення спонукає суспільство рухатися від стихійних форм інформаційного забезпечення до керованих та регульованих, для яких властива активна участь держави не тільки у сприянні розвитку діяльності щодо інформаційного забезпечення, а й у безпосередній організації та реалізації відповідної політики через спеціальні структури.

Залежно від ступеню інформаційної насиченості, інформаційне забезпечення може здійснюватися на різних рівнях:

- елементний рівень – коли поширюється чи передається інформація, яка характеризує окремі елементи системи;

- міжелементний рівень – коли інформація характеризує зв'язки між окремими елементами;

- системний рівень – надається системна інформація, що дає комплексне уявлення про об'єкт чи явище.

Інформаційне забезпечення окремих елементів, на рівні підприємства здійснюється, наприклад, при складанні табелів робочого часу. При складанні загальних кошторисів витрат і плануванні прибутку забезпечується міжелементний рівень. При аналітичному дослідженні тих чи інших тенденцій, виявленні негараздів та розробці шляхів їх подолання має місце системне інформаційне забезпечення. Створення інформаційної системи управління (ІСУ) має специфіку на мікро- та макрорівнях. На мікрорівні вирішальними спонукальними факторами формування ІСУ підприємства є

прагнення досягти певного рівня прибутковості, зменшити витрати, здійснити інновації.

Створення ІСУ на макрорівні необхідно не стільки для безпосереднього керівництва підприємствами, скільки для встановлення загальних правил функціонування господарюючих суб'єктів та створення конкурентного середовища. Для цього потрібно забезпечити збір всієї необхідної інформації, формування широкомасштабних та спеціалізованих баз даних, гарантування повноти, достовірності та доступності інформації. На макрорівні міркування ефективності, окрім чисто економічних, доповнюються іншими, які визначають соціально-економічний розвиток суспільства. Це – критерії національної безпеки, критерії екологічної безпеки, критерії рівності.

Підприємництво у формуванні ІЗСДУРП відіграє важливу роль, оскільки його суб'єкти є основними агентами виробництва, поширення, збереження та передачі інформації. Таким чином, ІЗСДУРП має включати два основних компоненти:

- 1) створення інститутів інформаційної сфери (підприємств, організацій, установ, бібліотек, закладів НТІ, органів статистики, ЗМІ тощо);

- 2) визначення основних правил акумулювання, обігу та доступу до цієї інформації, які визначатимуть систему зв'язків між всіма економічними агентами щодо поширення інформації, створення інформаційних продуктів з високим вмістом інтелектуальної праці. Щодо першого компоненту, то держава має створювати сприятливі умови для розвитку підприємництва в інформаційній сфері та створенню державних специфічних установ. Становлення системи зв'язків щодо поширення інформації певною мірою визначається сутнісними характеристиками самої інформації та потребою в ній.

Першочергово інформація має бути своєчасно і достатньо повно представлена. Її ефективність буде визначатися:

- 1) її достовірністю;
- 2) повнотою;

3) своєчасністю.

Ефективність інформації проявляється в її певних результатах: прискоренні трансакцій, диверсифікації виробництва, скороченні витрат виробництва, розширенні масштабу діяльності тощо.

Для здійснення підприємницької діяльності специфіка інформації зумовлюється її функціональним призначенням. Інформація має забезпечити ефективну поведінку підприємців, тобто таку, що забезпечить підприємству досягнення поставлених цілей та виконання його основних функцій за умов висококонкурентного ринкового середовища. До інформації висуваються певні вимоги такі, як:

- достовірність – об’єктивно відображати стан справ;
- своєчасність – бути представленою у необхідний момент;
- повнота – достатня для розуміння і прийняття рішень;
- адекватність, реальність – відповідати образу реального об’єкту, процесу, явища тощо;
- доступність – можливість її отримання в будь-який момент;
- безперервність оновлення – можливість постійного відстеження;
- зрозумілість – виражена чіткою та зрозумілою мовою;
- зіставляваність – формалізована таким чином, щоб різні масиви інформації могли б бути співставлені.

На окремому підприємстві система інформаційного забезпечення включає в себе дві основні підсистеми [67]:

- система управління внутрішніми інформаційними потоками, тобто потоками між підрозділами підприємства. Її мета – ефективне функціонування підприємства, досягнення внутрішніх цілей і завдань;
- система управління зовнішніми інформаційними потоками та зв’язками. Її метою є ефективна взаємодія із зовнішнім середовищем.

Ці дві підсистеми мають певні відмінності. Внутрішня ІС підприємства, як правило, має чітко окреслену структуру, яка визначена його цілями та внутрішньою побудовою. Спираючись на загальну концепцію підприємства

його інформаційна система технічно складена на основі комп'ютеризації певних виробничих операцій, зборі даних за окремими напрямками, організації зв'язків та комунікацій, допомоги в аналітичному осмисленні ситуації та розробки стратегії.

Для організації інформаційних потоків, з метою прийняття управлінських рішень, важливе значення має спосіб організації та управління підприємством. Інформаційні системи мають бути створені не тільки для передачі тієї чи іншої інформації, а й для зворотного зв'язку між керівництвом та персоналом на різних рівнях. Оскільки рішення залежать від інформації, а ті в свою чергу від комунікацій, то підприємство має будуватися на основі визначення інформаційних потреб та створення комунікаційних мереж, а його структура має бути такою, щоб вона полегшувала процес прийняття рішень.

На забезпечення інтегрованої системи звітності, що дає кожному рівню "потрібну" інформацію в "потрібний" час спрямовується інформаційна система управління підприємством. При цьому рішення ґрунтуються на найкращій наявній інформації у тих межах, в яких забезпечення такою інформацією виправдане економічно.

В побудові інформаційної системи є декілька підходів:

1. Розробка способів більш швидкої обробки даних. Цей підхід є прийнятним в тих ситуаціях, коли потреби в інформації точно встановлені та швидкість обробки має певну цінність (наприклад, бухгалтерська, юридична звітність). Тоді, коли потреба в інформації відома лише в загальних рисах, він не буде корисним.

2. Збільшення обсягу наявної інформації. Недоліком такого підходу є те, що він може призвести до збору непотрібної інформації, громіздкості та перевантаженості інформаційних систем.

3. Перевірка існуючої звітності на дублювання, що дозволяє уникати ситуацій, коли одні й ті ж самі дані надаються двома підрозділами. Такий

підхід дозволяє зменшити витрати на непотрібну роботу, а менеджери можуть навіть ліквідувати ті чи інші види звітності.

2.3. Структура розвитку підприємств через системи інформаційного забезпечення

Підхід “на основі рішень”, який полягає у точному визначенні переліку рішень з наступним визначенням потреби в інформації є найбільш фундаментальним та логічним підходом, тому що метою інформації є сприяння прийняттю рішень.

Необхідність створення локальних інформаційних підсистем на основі своїх баз даних зумовлює формування різних інформаційних потреб на різних рівнях управління підприємством. Склад та обсяги баз даних мають відповідати потребам користувачів. Для стратегічного планування та для поточного управління мають бути сформовані індивідуальні масиви інформації. Стрімке зниження вартості обробки і зберігання інформації, які спричинили технологічні прориви у сфері електронно-обчислювальної техніки, дозволяють створювати все більш досконалі інформаційні системи.

Другим інформаційним потоком є інформація, яку підприємство бажає надати спільноті про себе. Виділяється такі два види інформації: спеціалізована інформація, яка подається громадськості у вигляді фінансової, статистичної, бухгалтерської та інших видів звітності, та інформація для ринку, яка подається переважно через рекламу. Що стосується першого виду, можна визначити, що все більш необхідним елементом сучасної практики господарювання в країнах світу стає обов’язкове розкриття інформації про діяльність підприємства, метою якого є забезпечення прозорості серед учасників ринку. Важливість цього елемента підкреслюється тим, що навіть на міжнародному рівні вже приймаються нормативні документи, що регулюють ці процеси. Сьогодні актуальною існує проблема вивчення вже

відпрацьованих в інших країнах механізмів формування інформаційного середовища підприємницької діяльності.

Кожним підприємством самостійно на підставі власного пошуку та аналізу інформації та доступу до загальнонаціональних (системних) ІС вирішується важлива проблема побудови зовнішньої відносно підприємства ІС. Для підприємництва особливого значення набуває побудова системи інформаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності саме в сучасних умовах, коли Україна вступила до СОТ та стратегічно орієнтується на інтеграцію до Європейського Союзу.

Ця система повинна обов'язково включати розробку загальнодержавної інформаційної системи, що містить в собі відомості про норми і правила СОТ, кон'юнктуру ринків товарів і послуг, зміни умов торгівлі, нормативно-законодавчих актів у сфері регулювання експортно-імпортних операцій з товарами і послугами. Від правильності організованого моніторингу ситуації на зовнішніх ринках, якості розроблюваних прогнозів щодо потенційно загрозливих явищ і прийняття рішень щодо зменшення негативного впливу зовнішнього середовища на експортоорієнтовані галузі економіки України залежить ефективність загальнодержавної інформаційної системи.

Вибору найбільш ефективного з усіх можливих варіантів розвитку виробництва, які розробляються в результаті проведеного економічного аналізу сприяє своєчасне надання повної і достовірної інформації. Інформаційне забезпечення дозволяє керівництву виявити та передбачити можливі втрати, пов'язані з недосконалістю діючих технології, техніки, системи управління тощо, вибрати і впровадити найбільш оптимальний варіант. Менеджери різних рівнів за умови достатнього інформаційного забезпечення мають можливість порівнювати втрати та прибутки від прийняття тих чи інших рішень. Можливість порівняння значною мірою визначає кількісну складову ефективності функціонування системи використання інформаційних ресурсів.

Забезпечення необхідною інформацією за окремими елементами, тобто сегментами економічної діяльності є важливим елементом на державному рівні. Більш вагомим є саме надання узагальненої, аналітичної інформації щодо ситуації загалом в економіці чи в окремих сферах. Більш складною проблемою є побудова ІС на державному рівні. По-перше, через необхідність акумуляції значно більшого обсягу інформації, по-друге, через відсутність чіткої уяви про обсяги збору інформації як за різними напрямками, а також за глибиною. Певна складність існує у визначенні загальних функцій управління, які має обслуговувати та чи інша ІС. Отже, система інформаційного забезпечення підприємницької діяльності є інтегрованою системою, яка об'єднує безліч інших систем різного обсягу, спрямованості та призначення. Метою цієї системи є налагодження зв'язків щодо поширення інформації не тільки між окремими суб'єктами, а й між різними інформаційними системами.

Ускладнюють побудови системи інформаційного забезпечення підприємництва зміни в самому підприємницькому середовищі, а саме поява нових організаційних форм підприємницької діяльності, особливо – на міжнародному рівні. Завдяки можливості сучасних технологій створюються нові форми організації виробництва, переважно за мережевим принципом, які не знають національних кордонів і пов'язані між собою технологічними та інформаційними зв'язками. Транснаціональні корпорації, транснаціональні банки, стратегічні альянси провідних фірм, які є суб'єктами сучасних мереж, створюють нову логіку виробництва в усьому світі через глобалізацію капіталу та децентралізовану концентрацію виробництва. Рух капіталу та праці здійснюється вже не за принципами забезпечення національно відокремлених господарств, а за логікою єдиної всесвітньої мережі. Світова валютна система забезпечує кровотворну систему цих мереж. На цих засадах транснаціональні банки та біржі формують лібералізовані фінансові ринки. Виникають нові фінансові технології

забезпечення діяльності суб'єктів різних ринків та вирішення диспропорцій та кризових явищ.

Ускладнення структури та збільшення масштабів підприємництва зумовлюють нагальну потребу формування єдиної загальнонаціональної інформаційної системи, яка б забезпечувала необхідні зв'язки між її суб'єктами. Важливими умовами створення системи підприємницької діяльності, а не аморфної і хаотичної маси розрізнених господарюючих суб'єктів є налагодження таких зв'язків, як чіткість, прозорість, доступність і достовірність будь-якої інформації.

В межах державної інформаційної політики відбувається формування ІЗСДУРП, згідно зі встановленими певними пріоритетами, визначеними цілями та заходами по забезпеченню всебічного поширення інформації в суспільстві. Сьогодні інформація набуває особливого значення. Поряд з цим, необхідні свідомі зусилля держави, уряду щодо налагодження інформаційних зв'язків між окремими сегментами та підсистемами суспільних відносин. Законодавчі механізми оприлюднення інформації та її доступності є сьогодні дуже необхідними. Достовірність інформації передбачає розвиток засобів технічної інфраструктури та інститутів її поширення. Необхідне також чітке визначення категорій інформації, доступ до яких має бути обмежений і які потребують правового захисту.

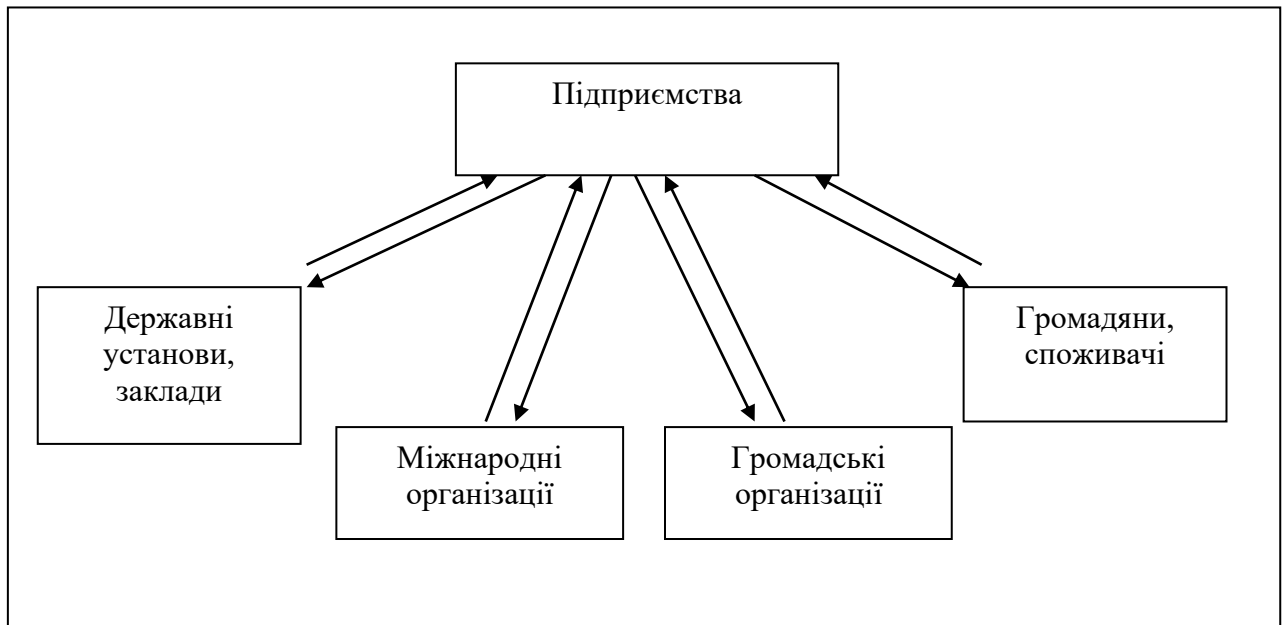


Рис. 1.2. Основні інститути інформаційного середовища.

Перетворення всіх розрізнених інформаційних потоків (рис. 1.2) в єдину систему передбачає формування системи інформаційного забезпечення підприємницької діяльності. Функціонування цієї системи визначається такими принципами як: ієрархічність, системність, неперервність, доступність, прозорість та ін.

Висновки до розділу 2

1. Об'єктивна необхідність інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва в Україні зумовлюється такими обставинами: по-перше, панування ринкових відносин, яке справедливо вважається сприятливим середовищем поширення інформації, може породжувати й негативні моменти, а саме викривлення інформації. Передбачення можливих викривлень та усунення їх негативних наслідків під силу тільки такому суб'єкту загальнонаціонального регулювання як держава.

2. Виходячи з особливостей об'єкту управління та спрямованості діяльності визначено загальну мету, функції, структуру інформаційної системи як сукупність взаємопов'язаних інформаційних систем, що складаються на міжсуб'єктному рівні відносин для організації та здійснення підприємництва.

3. Визначено структуру інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємства на різних рівнях управління та декілька підходів до побудови інформаційної системи. Перший полягає в розробці способів більш швидкої обробки даних. Цей підхід є прийнятним в тих ситуаціях, коли потреби в інформації точно встановлені та швидкість обробки має певну цінність (наприклад, бухгалтерська, юридична звітність). Тоді, коли потреба в інформації відома лише в загальних рисах, він не буде корисним.

4. Формування інформаційного забезпечення в системах управління розвитком підприємництва відбувається в межах державної інформаційної політики, згідно зі встановленими певними пріоритетами, визначеними цілями та заходами по забезпеченню всебічного поширення інформації в суспільстві.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Формування інформаційних мереж підприємництва

Реалізацією державної політики з питань інформатизації займається Державний департамент з питань зв'язку та інформатизації, який утворено Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2014 р. №1186 на виконання Указу Президента України від 16 липня 2014 р. №811 “Про утворення Міністерства транспорту та зв'язку України”.

Державний департамент з питань зв'язку та інформатизації (Держзв'язку) є урядовим органом державного управління, який діє у складі Мінтранззв'язку та підпорядковується йому.

Основними завданнями Держзв'язку є:

участь у реалізації державної політики у сферах телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України та надання послуг поштового зв'язку;

здійснення державного управління у сферах телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України та надання послуг поштового зв'язку;

узагальнення практики застосування та підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства з питань, що належать до його компетенції, розроблення та організація виконання актів законодавства, здійснення контролю за їх реалізацією;

розроблення та здійснення заходів щодо розвитку і вдосконалення телекомунікаційних мереж загального користування та мереж поштового зв'язку, підвищення їх якості, доступності і забезпечення сталого функціонування;

участь у формуванні Національної програми інформатизації та забезпечення її виконання;

сприяння розвитку підприємництва на конкурентних засадах у сферах телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України та надання послуг поштового зв'язку, проведення у цих сферах державної інвестиційної та антимонопольної політики;

створення умов для інтеграції сфер телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом України та надання послуг поштового зв'язку у європейський та світовий інформаційний простір.

В сукупності інститутів інформаційної інфраструктури виділяються традиційні, які вже тривалий час функціонують в країнах та сучасні, бурхливий розвиток яких зумовлений потребою в більш інтенсивному інформаційному забезпеченні всіх агентів суспільного життя і перш за все – самих підприємців. Переважно прерогативою держави було і залишається функціонування інститутів першої групи, тоді як інститути другої групи виникають і працюють переважно як суб'єкти підприємницької діяльності.

До перших відносяться такі традиційні інститути, як архіви, бібліотеки, органи статистики, автоматизовані системи управління (АСУ) тощо. Як система інформаційне забезпечення в Україні почало формуватися в 60-х роках, коли вона була частиною Радянського Союзу. Перші автоматизовані мережі зв'язку, які використовуються і в наш час почали функціонувати з 1965 року.

На основі власних ідей про “безпаперову інформатику” академік В.Глушков керував розробкою загальнодержавної автоматизованої системи. Надалі ці ідеї знайшли відображення в монографії “Основи безпаперової інформатики” [25], яка стала класичною працею у галузі інформатики. Державна мережа обчислювальних центрів, яка почала створюватися в 1964 році, мала повністю перебудувати з використанням безпаперових технологій систему державного управління економікою на всіх рівнях. Вона дозволяла забезпечувати прогнозування і управління народним господарством в

плановій економіці і стала прототипом сучасних глобальних інформаційних систем. На теперішній час ця система припинила своє існування. Але окремі її елементи й зараз використовуються для управління промисловістю, переважно в органах державної влади та великих компаніях – “природних монополіях”, таких сфер як енергетика, залізничний та авіаційний транспорт функціонують і АСУ.

Державна система науково-технічної інформації (ДСНТІ) була сформована в цей же період. Особливу увагу керівництва до цієї інформації зумовила орієнтація всієї планової економіки на ВПК. Результатом цього стало створення потужної інформаційної системи в країні (унікальної за своїм обсягом), достатньо високого рівня технічної освіти і науково-технічної грамотності населення.

Як правило ДСНТІ використовує у своїй роботі документи на паперових носіях і включає наукові інститути, наукові і загальноосвітні бібліотеки, бази даних тощо. В роботу цієї системи також впроваджуються інформаційні технології: збереження інформації на електронних носіях, можливість доступу до них, тиражування тощо.

В багатьох країнах світу існують подібні структури, які призначені для інформаційного забезпечення НДДКР. Оскільки є одним з факторів підвищення конкурентоспроможності економіки вони користуються державною підтримкою та фінансуванням. До 90-х років система ДСНТІ була одним з найрозвиненіших інститутів інформаційної інфраструктури і має значення зараз в умовах ринкової економіки.

Для забезпечення інноваційного розвитку економіки надзвичайно важлива ефективна система науково-технічної інформації. Для суб'єктів підприємництва, у цьому відношенні, першочергове значення мають доступність та поширення інформації інноваційного характеру, тобто інформації про нові розробки техніки, технологій, методів управління, маркетингу тощо.

До складу державної системи науково-технічної інформації входить Український інститут науково-технічної і економічної інформації (на який покладено функції головної організації системи НТІ), Державна науково-технічна бібліотека, 25 регіональних центрів та філій. Установи ДСНТІ щорічно забезпечують потреби понад 30 тис. підприємств і організацій різних форм власності. Сьогодні мова йде про розробку Положення про систему НТІ, яке має враховувати нові реалії і потреби інформаційного забезпечення суспільства, а також про надання державній системі НТІ статусу національної.

Суб'єкти підприємництва через систему НТІ шукають нові, конкурентоспроможні види продукції і послуг. Система НТІ має наступні можливості:

- інформаційно-аналітичні видання, інформаційні бюлетені тощо;
- організація курсів з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців;
- проведення інформаційно-консультативні практикумів і конференцій, тематичних і навчально-методичних семінарів;
- організація ярмарок, виставок (спеціалізованих і міжнародних);
- проведення рекламно-інформаційних презентацій, здійснення підготовки і видання рекламних проспектів.

З огляду на необхідність забезпечення конкурентоспроможності національної економіки для нашої країни має стратегічне значення розвиток системи НТІ. Першочерговою передумовою цього досягнення є забезпечення інноваційного характеру розвитку економіки, який здійснюється на основі використання найсучасніших передових технологій, досягнень науки і техніки. Забезпечення інноваційного характеру розвитку економіки можливе лише за умови об'єднання зусиль сфери науково-технічних досліджень та підприємництва, основної рушійної сили економічного прогресу країни. Ці два важливі сектори суспільної діяльності з'єднує система НТІ. Доцільним є приклад розвинених країн, які через розвиток системи НТІ змогли

забезпечити стрімкий економічний розвиток. Так, Республіка Корея, яка в 40-х роках ще була японською колонією з відсталою аграрною економікою, завдяки продуманій системі державної підтримки системи НТІ змогла вийти в число світових лідерів в кінці ХХ століття.

Створені потужні системи бібліотек в нашій країні були значно розвиненіші, ніж в провідних країнах. Ця мережа повністю знаходилась на державному фінансуванні і була призначена для обслуговування таких сфер, як система НДДКР, освіти, відтворення робочої сили. Через мережу бібліотек здійснюється відкритий доступ до основної нормативної, наукової, популярної та іншої інформації. Поруч з її суто некомерційним характером діяльності ця обставина зумовлює особливо скрутне становище, в якому опинилися бібліотеки в ринкових умовах.

2.2. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в розвитку інформаційного забезпечення в системах державного управління

Сплеск технологічних новацій кінця 70-х років ХХ ст., який, на наш погляд, можна без перебільшення вважати технологічною революцією на базі комп'ютерних технологій став підґрунтям стосовно того, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), завдяки своєму розвитку забезпечать створення економіки і суспільства нового типу. А. Ступницький зазначав «...темпи технологічних змін настільки значні, що суспільство не встигає поглинати їх у повному об'ємі» [61]. Інтернет є базою більшості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та вважається основою технологічної революції.

Стосовно першого заперечення, то загалом такий підхід має право на існування, оскільки більшість фахівців не розглядають дане питання, вважаючи, що нові технології забезпечують розвиток суспільства до нового стану. Однак, спробуємо заперечити Я. Уебстеру щодо неможливості

кількісного визначення ступеня розвитку ІКТ, якщо і не в усьому суспільстві, то хоча б в економіці.

Критерієм достатньої розвинутості ІКТ (для того, щоб віднести суспільство до інформаційного) можна вважати питому вагу підприємств, підключених до Інтернет:

- серед великого бізнесу — 100% (оскільки більшості розвинутих країн цей сектор бізнесу досяг даного показника або прямує до нього);

- середнього бізнесу — більше 99%;

- малого бізнесу - більше 90%.

Таким критеріям відповідає Швейцарія та низка інших країн: Ірландія, Ісландія, Німеччина, Австрія.

Як показує аналіз питома вага підприємств, які підключені до глобальної мережі Інтернет, на даний момент дуже близька до максимально можливого рівня у групі розвинених країн. Однак, ми не можемо стверджувати, що у цих країнах відбувся перехід до економіки нового типу і вона принципово відрізняється від економіки інших країн.

Використання нових інформаційних технологій в економіці (а в більш широкому сенсі — в суспільстві) не може вважатися критерієм віднесення економіки до інформаційного типу. Тут питання постає не в кількості ІКТ, а в якості впливу ІКТ на економічні процеси. Сьогодні велике значення має те, яка частка інформації надходить на підприємство через нові ІКТ, а яка циркулює старими каналами, і які зміни відбулися на підприємстві, а не те, що всі підприємства використовують мережу Інтернет (раніше використовували кур'єрів, телефон, пошту). Також важливо відслідковувати, яку частку угод підприємство укладає через ІКТ, а яку — традиційними методами тощо.

Ф. Уебстер висловлює заперечення щодо неможливості застосування технологічних критеріїв для віднесення суспільства до інформаційного. Тому виникає питання яке значення повинні мати ІКТ в усіх сферах діяльності (насамперед, економічній), щоб віднести суспільство до нового типу? Для

вирішення цього питання, необхідно визначити проходження якої кількості і, головне, якості інформації, забезпечують ІКТ. У цьому зв'язку вважаємо за доцільне зробити такі зауваження.

По-перше, як визначено в дослідженнях Омеляненко Т.В., проблематичною є доступність будь-якої інформації для всіх користувачів. Позиція, що сьогодні доступна будь-яка інформація будь-якому суб'єкту, є невірною. Не потрібно забувати, що ІКТ є цінними лише тоді, коли вони дають змогу отримувати інформацію. Тому те, що сьогодні масово доступні ІКТ, ще не означає масову доступність будь-якої інформації.

В своїй роботі Вовканич С. за суспільною цінністю виділяє три рівні інформації:

1) U_1 — виробнича (повсякденна, прикладна), яка надається в процесі навчання (інструкцій). Роль даної інформації полягає в тому, що вона відповідає на питання, як і що виробляти;

2) U_2 - техніко-економічна, технологічна інформація та інформація про причинно-наслідкові зв'язки в природі, суспільстві, виробництві;

3) U_3 - наукова інформація, яка відповідає на питання визначення напрямів діяльності [22].

Дана класифікація залишає поза увагою інші пласти інформації, яку в основному й постачають ІКТ. Насамперед, це інформація рекламно-світоглядно-програмуєча. У процесі формування «уніфікованого» світового споживача, в якого власні культурні цінності трансформуються в напрямку вироблення лояльності до продуктів, що виробляються в іншому культурному середовищі роль ІКТ досить велика і буде зростати. Пов'язано це зі значною роллю ТНК у світовій економіці, які, за допомогою інформаційних технологій, адаптують національні ринки під свої товари та послуги, формуючи потребу на них у тих суспільствах, де через світоглядно-культурні цінності початковий попит на такі продукти був низьким. Тенденції до зростання ролі ТНК є очевидними, оскільки наприкінці другого

тисячоліття вони виробляють 40% продукції у світовому масштабі, мають 50% усього світового зовнішньоторговельного обороту [78].

Розважальна інформація, потоки якої величезні, і яка має найнижчу цінність щодо суспільного розвитку є іншим найбільшим пластом інформації.

В розвинутих країнах ступінь охоплення бізнесу ІКТ близький до 100% і в кількісному вираженні досягнуто граничний рівень. Подальше посилення ролі інформаційних технологій в економіці відбуватиметься лише за рахунок якісного їхнього використання.

Розглянемо питому вагу ІКТ у загальній доданій вартості сектора послуг різних країн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Питома вага ІКТ у доданій вартості сектора послугу відсотках (в Україні такі статистичні спостереження не проводяться) [85]

	Телекомунікаційні послуги	Комп'ютерні та пов'язані з ними послуги	Інші послуги	Загальна кількість	Зміна питомої ваги 2005-2015 рр., %
Австралія	4,9	2,4	2,0	9,3	Н.д.
Австрія	3,2	2,8	3,8	9,8	1,2
Бельгія	3,6	3,0	1,4	8,0	2,1
Канада	4,3	3,1	2,1	9,5	2,1
Чехія	0,1	2,9	0,0	12,0	6,4
Данія	2,9	3,3	4,0	10,1	0,5
Фінляндія	5,9	4,0	2,7	12,6	4,9
Франція	3,0	4,3	2,0	9,3	0,7
Німеччина	3,5	4,2	0,0	7,7	1,6
Греція	6,7	0,5	0,0	7Д	1,3

Угорщина	6,8	2,6	1,1	10,4	0,4
Ірландія	0,0	7,1	5,7	12,8	Н.д.
Італія	3,6	3,7	1,6	8,8	2,0
Японія	3,5	2,0	0,2	5,8	1,3
Корея	1,5	2,3	7,6	11,3	5,1
Мексика	3,4	0,2	1,0	4,5	0,5
Нідерланди	2,2	4,1	4,6	10,8	1,4
Норвегія	3,3	4,0	2,0	9,3	1,4
Португалія	6,6	1,3	2,6	10,0	0,7
Словаччина	4,8	1,9	0,0	6,7	1,2
Іспанія	5,8	2,7	1,5	10,0	2,8
Швеція	3,9	6,2	2,0	12,1	3,6
Велика Британія	4,2	5,0	2,7	11,9	1,7
США	4,7	5,6	1,2	11,5	1,3
Європа-15	3,9	3,7	2,5	10,1	1,9
Загалом по ОЕСР*	4,2	3,3	2,2	9,7	2,0

*Організація економічного співробітництва й розвитку.

Завдяки проведеному аналізу було визначено, що домінування інформаційного сектора в економіці розвинутих країн світу не існує, а це означає, що такого домінування не існує і в країнах, що розвиваються [68]. Відсутнє домінування інформаційного сектора і за числом зайнятих. Зменшення темпів росту інвестицій у даний сектор показує, що ріст інформаційного сектора в найближчій перспективі припиниться у світовому масштабі. Крім того, наявні на сьогодні тенденції вказують, що збільшення ролі ІКТ у світовій економічній системі не спостерігається. Тому обмеженою

буде роль технологічного чинника, як домінуючого при переході економіки до нового типу.

Сьогодні необхідним, але недостатнім чинником переходу до економіки нового типу є розвиток ІКТ. Існує небезпека переоцінки ролі інформаційних технологій в економічному та суспільному розвитку. У випадку наповнення технологічною та науковою інформацією ІКТ можуть стати могутнім чинником переходу економіки на інноваційну основу, що спостерігається в розвинених країнах. Входженню країни до глобального споживчого ринку, де домінують навіть не окремі країни, а могутні транснаціональні корпорації, сприяє відсутність інформації з високою цінністю для суспільства і заповнення системи ІКТ низькоякісною інформацією.

Цей аспект необхідно враховувати і в Україні. Відсутність коректних статистичних спостережень у секторі ІКТ не дозволяє провести порівняльний аналіз стану розвитку даного сектора в Україні. Тому слід перейти від демонстрації широти мережі Інтернет, мобільного зв'язку та інших ІКТ до аналізу структури інформації, яка доступна через мережу ІКТ суб'єктам господарської діяльності та громадянам України. На даний момент інформаційна структура, на наш погляд, відповідає типовій структурі країн світової периферії з переважанням рекламної та розважальної інформації і браком суспільно цінної інформації.

Сьогодні зусилля держави повинні бути спрямовані на наповнення системи інформаційно-комунікаційних технологій інформаційними потоками відповідної якості, а не на розвиток ІКТ. Натомість, мережа наповнена сайтами сумнівного змісту, новинами, рекламою та іншою інформацією. Основну увагу телебачення та радіо також приділяє розважальній інформації та рекламі. Україна матиме потужну систему ІКТ, основною функцією якої є формування споживача, стандартизованого під продукти ТНК якщо така тенденція спостерігатиметься і надалі.

Як показано в дослідженнях Корнева Ю.Г. перспективним є напрямок щодо встановлення оптимальної структури інформації, яка проходить через систему ІКТ для того, щоб стимулювати входження України не до глобального споживчого ринку, а до «інноваційного ядра» світової економіки. Саме інформаційні технології, зможуть суттєво прискорити інноваційний процес в Україні, якщо забезпечуватимуть доступ до інформації високої суспільної цінності.

Активне здійснення приватизації у секторі ІКТ, що дозволить провести модернізацію виробничо-технологічної бази різних галузей інформаційної сфери є важливим напрямом реального створення сучасної інформаційної інфраструктури. Ця сфера увійшла з парком морально та фізично застарілого обладнання, недосконалою системою управління та контролю за станом технічних засобів.

В інформаційній сфері останнім часом активно відбуваються процеси приватизації. Державні підприємства зв'язку та інформатизації були перетворені в акціонерні товариства та приватизовані. Замість жорстких директивних функцій Державний комітет зв'язку та інформатизації переходить до виконання ролі регулятора ринкових відносин. Держава контролює діяльність державних та недержавних підприємств та надає їм можливість для самостійності у проведенні господарських операцій. Важливим фактором поступово стає конкуренція, що визначає стратегію розвитку підприємств на ринку послуг, а споживачі все більше отримують можливість вибору постачальників послуг.

Завдяки реформам, що здійснюються, підприємства інформаційної галузі отримали можливість залучати іноземний капітал для розвитку та модернізації галузі. Цей капітал може бути як у вигляді прямих, так і у вигляді портфельних інвестицій. Враховуючи роль інформаційних технологій у розвитку економіки та окремих суб'єктів господарювання, інвестиції в галузі телекомунікацій України постійно зростають.

Так, за даними Державного комітету зв'язку та інформатизації інвестиції в галузь телекомунікацій постійно зростають. Темпи зростання галузі більш ніж вчетверо перевищують темпи зростання економіки України. Найбільш високими темпами розвивався “комп'ютерний зв'язок” (Інтернет і передача даних) – понад 60%, хоча питома вага цього виду зв'язку поки що незначна – 3,4%. Міжнародний та міжміський зв'язок має найбільш питому вагу в доходах галузі і складає 39,2%, стільниковому мобільному належить 25% та місцевому телефонному зв'язку – 21,2%. За даними Держкомітету зв'язку та інформатизації в 2015 р. було введено 800 тис. телефонних номерів, у тому числі підприємствами недержавної форми власності – 200 тис. За даними «Вектора», у серпні 2015 року доходи операторів від надання комп'ютерного зв'язку (передачі даних і Інтернет) збільшилися на 17,6% у порівнянні з липнем до 59,837 млн. грн. В загальних доходах частина доходів від комп'ютерного зв'язку склала 5,72%.

Загальні обсяги інвестицій, залучення іноземного капіталу у проекти нового будівництва та модернізації обладнання постійно зростають. Виробничо-технологічне обладнання телефонної мережі загального користування було суттєво оновлено. Широкий спектр нетрадиційних послуг, які надають, включає в себе впровадження автоматизованої системи управління і планування мереж, системи автоматизації розрахунків з абонентами. Для відновлення вітчизняної промисловості засобів зв'язку та комп'ютерної техніки створюються необхідні передумови. В інформаційній сфері необхідно розробляти механізми захисту інвесторів з метою подальшої активізації інвестиційного процесу.

Важливим кроком у цьому напрямку було прийняття за основу Закону України «Про загальнодержавну програму «Електронна Україна» на 2015-2022 роки», в межах проекту якого розроблено: перелік показників для визначення стану розвитку інформаційного суспільства в Україні та послідовний план заходів щодо розвитку людського потенціалу. Щодо останнього, то варто зазначити, що з 726 млн. грн., передбачених на 2015-

2022 роки, левова частина – 520 млн. грн. призначена для забезпечення комп'ютерної грамотності населення. Лише 15,6 млн. грн. передбачено для розвитку індустрії програмного забезпечення, у тому числі: 11 млн. грн. – на розробку стандартів, ідентичних відповідним стандартам ISO щодо програмного забезпечення та системного документування, 4 млн. грн. – на створення технологічних парків з розробки програмного забезпечення в містах Києві, Львові, Харкові, Донецьку і Одесі та 600 тис. грн. – на розробку та впровадження системи заходів (з використанням економічних важелів) для створення конкурентноспроможних вітчизняних програмних продуктів. Звичайно, забезпечення комп'ютерної грамотності населення є надзвичайно важливим питанням, але не менш важливо створювати умови для розвитку вітчизняного виробництва засобів програмного забезпечення.

Суттєва валютозалежність виробничого обладнання є вагомим фактором розвитку вітчизняного виробництва. Ціни на кінцеву продукцію залишаються залежними як від коливань валютних курсів та митного режиму, так і від політики виробників електронних компонентів тому, що у виробництві апаратури зв'язку на 80% використовуються імпортні компоненти.

При цьому недостатніми та неефективними є заходи щодо стимулювання вітчизняного виробництва сучасних електронних компонентів. Сьогодні великі підприємства потребують реформування структури управління, закупівлі сучасних засобів виробництва, технологій, а також розробки власних технологій. Підприємства неспроможні здійснювати серійне виробництво через відсутності надійних та економічно ефективних технологій, у тому числі систем контролю якості, незважаючи на те що мають власні розробки та системні рішення в галузі нової техніки.

Регулювання діяльності природних монополій у цьому зв'язку є особливою проблемою. На продукцію таких підприємств (наприклад, послуги електрозв'язку), як правило, директивно встановлюються чи обмежуються тарифи. Велика кількість пільгових категорій громадян є

проблемою у галузі зв'язку в Україні. До дефіциту власних коштів, які можуть бути використані для капіталовкладень можуть привести низькі тарифи. Через неефективне використання трудових ресурсів та нецільове використання коштів можуть мати місце і факти штучного збільшення собівартості.

Міжнародний центр перспективних досліджень презентував “Аналітичне забезпечення приватизації ВАТ “Укртелеком” де було зазначено, що за 9 місяців 2012 року втрати від надання послуг зв'язку пільговим категоріям громадян склали 83 млн. грн., а сума компенсації з бюджету за цей період становила 48 млн. грн. Ця ситуація призвела до того, що “Укртелеком” не спроможний впроваджувати повноцінну комерційну стратегію, розширювати і модернізувати мережі, оскільки нові оператори не мають соціальних зобов'язань і захоплюють прибуткові сегменти ринку. Рівень тарифів на послуги зв'язку має включати в себе собівартість і витрати на інвестиції. Внаслідок успадкованої неоптимальної мережі собівартість послуг в “Укртелекомі” вища, ніж в інших операторів. В сільських та віддалених районах знаходяться 30% мереж, де витрати перевищують прибуток. Встановлення тарифів на рівні витрат “Укртелекому” надасть додаткові прибутки іншим операторам.

Директиви Європейського Союзу вимагають забезпечення доступності базових телекомунікаційних послуг певної якості для користувачів на всій території країни. З огляду на намагання стати повноправним членом ЄС Україна має це враховувати. В нашій країні не врегульовані ключові питання взаємного підключення операторів телефонного зв'язку. Через непрозорість і не відповідність європейським стандартам діюча система регулювання взаємопідключення є збитковою для “Укртелекому” та призводить до конфліктів.

В галузі зв'язку чітко не визначені підходи щодо соціальних зобов'язань. Зараз у сфері зв'язку ведуться дискусії. Які пов'язані з міжнародним усвідомленням основ приватизації.

Рівень виробництва електронної апаратури в Україні поступово зростає. Так, за споживанням перші місця посідають: комп'ютери – 41%, зв'язок – 25,5%, промислова електроніка – 12,2%, побутова електроніка – 11,3%. При середніх темпах зростання випуску продукції всіх зазначених галузей за 2016 рік на рівні 106,9%, у виробництві радіо- і електронної продукції темпи склали 105,3%, засобів зв'язку і телекомунікацій – 137,0%, продукції приладобудування – 107,4%. У I кварталі 2017 року зростання обсягів виробництва по всьому комплексу склало 105,0%, за I півріччя – 114,2%, за 8 місяців – 115,3%.

На світовому ринку інформаційних технологій Україна правильно визначила свою позицію, щоб не виступати як ринок найдешевшої в Європі підготовленої робочої сили, а пропонувати інтелектуальномісткі послуги (brain-added service). У 2017 році ринок програмного забезпечення, виробленого в Україні, сягнув майже \$110 млн., причому половину цієї суми склав експорт. З метою просування своїх продуктів на світовий ринок українські ІТ-компанії почали активно консолідувати свої зусилля. Крім ІТ-продуктів, на різноманітних виставках, «роад-шоу» в інших країнах планується представляти українські розробки нових матеріалів, нанотехнологій, біомедичних технологій, контрольних-вимірювальних приладів та ін.

В міжнародному бізнесі новим явищем стає електронна комерція, яка з'явилася в останні роки минулого століття і стрімко розвивається. Наприклад, загальна кількість користувачів систем мобільних платежів у світі в 2012 році складала 57,4 млн. осіб, у 2013 р. очікувалося 121 млн., у 2014 р. – 204,3 млн., у 2015 р. – 286,7 млн., 2016 р. – 409,8 млн., 2017 р. – 545,3 млн. осіб.

Розраховується також обсяг електронних продажів і покупок та електронних фінансових платежів. Загалом електронна купівля використовується вдвічі частіше, ніж продаж. З використанням Інтернету в країнах ОЕСР здійснюється від 63 до 93% всіх бізнесових угод. Приблизно

34% виробничих підприємств купували он-лайн, тоді як платили он-лайн лише 9%. В таких галузях, як оптова торгівля, роздрібна торгівля, різноманітні послуги, у тому числі – фінансові Інтернет-комерція застосовується частіше ніж у виробництві. Частина продажів через Інтернет у роздрібній торгівлі є досить незначною зараз, але стрімко зростаючою. У загальному обсязі продажів через роздрібну торгівлю вона складає від 0,1% у Франції до понад 1% у Великобританії.

Залишається достатньо низькою у всіх країнах кількість користувачів Інтернету, що використовують його задля купівлі. Найбільшою вона є у Данії, Швеції, Великобританії і Сполучених Штатах, де приблизно 38% користувачів купували через Інтернет.

Загальний обсяг та перспективи розвитку електронної комерції у світі характеризуються такими даними: оборот електронної торгівлі досяг \$1,2 трлн. у 2011 році, а прогноз на 2014 рік передбачає до \$4 трлн. [96, с. 166].

У вимірі обсягу електронних трансакцій існують певні складнощі. До розуміння цього терміну (у широкому та вузькому значенні) були розроблені міжнародні підходи. До електронних трансакцій відносять продаж або купівлю товарів і послуг між підприємствами, домогосподарствами, окремими особами, урядовими установами або іншими суспільними чи приватними організаціями, здійснені через Інтернет-мережу. Товари і послуги замовляються по мережі, а платежі за кінцеву доставку можуть здійснюватися як он-лайн, так і окремо. У широкому значенні до них відносять всі трансакції з використанням телекомунікацій, у більш вузькому розумінні з цього поняття виключаються замовлення, отримані телефоном, факсом чи за допомогою звичайного e-mail. У фінансовому секторі поки що залишається складним питання вимірювання електронних трансакцій.

Значного поширення переважно у таких сферах, як маркетинг, продаж та супровід продажу; фінансування і страхування; комерційні операції; спільна розробка продукту і спільне виробництво; транспорт і закупівлі; електронна торгівля; адміністрування бізнесу (концесії, дозвіл, податки,

митниця тощо); бухгалтерський облік та інші здобуває електронна комерція. Доступність для покупців і споживачів та глобальний характер є перевагами цього виду комерції. Незалежно від географічного розташування підприємств чи покупців комерційні зв'язки можуть встановлюватися у будь-якому місці. Оскільки технічне забезпечення зв'язків здійснюється 24 години на добу електронна комерція необмежена і в часі. Переваги електронної комерції полягають і в тому, що вона не потребує значних витрат на організацію торгівлі, торгових точок, місць, складів тощо. З'являються нові нетрадиційні форми ведення бізнесу і організації підприємств, які не мають традиційних магазинів і постачають товари прямо клієнтам. Наприклад, широковідома книжково-торгівельна фірма «Амазон» із Сієтла (США) продає свою продукцію тільки через Інтернет і забезпечує доставку прямо покупцям. Швидке забезпеченні всією необхідною інформацією всіх суб'єктів комерційних відносин є основною перевагою електронної комерції.

2.3. Проблеми формування інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитку підприємництва

Як показано в дослідженнях Корнева Ю.Г. сьогодні стає очевидним, що без функціонування конкурентного ринкового середовища неможливо становлення і розвиток сучасного інформаційного сектору в Україні, створення механізмів виробництва інформаційних продуктів та поширення інформаційних технологій у всіх сферах суспільної діяльності. Ринкові сили не можуть домінувати в інформаційному середовищі, не торкаючись певних соціальних, політичних та економічних інтересів.

Роль держави у розвитку інформаційного середовища є найбільш вагомим чинником цього розвитку. В жодній країні лише на ринкових принципах інформаційне виробництво не працює. Активна участь і інтерес держави у цій сфері зумовлюється особливим значенням інформації в сучасному розвитку суспільства та тим, що досить часто інформація

продукується і поширюється на неринкових засадах. Не завжди платоспроможний попит на інформаційні продукти забезпечує ресурси, необхідні для розвитку інформаційного виробництва на високому рівні.

На сьогоднішній день достатньо швидко та ефективно розвиваються певні сегменти інформаційного сектору – виробництво деяких технічних засобів, поширення інформаційних технологій, надання послуг з інформаційного забезпечення. Існуючи інші види інформаційної діяльності мають життєво важливе значення для суспільства і не можуть успішно розвиватися без певної фінансової та організаційної підтримки держави. По-перше, це сфера освіти, фундаментальні наукові дослідження, мережа поширення науково-технічної інформації, яка орієнтована на потреби соціального розвитку і потребує неринкових форм фінансування. Певні суб'єкти або види інформаційної діяльності потребують також організаційної підтримки держави. Для створення інфраструктури інформаційного забезпечення підприємницької діяльності необхідна наявність певної мережі відповідних фірм та державних установ, а також широке коло громадських та неприбуткових організацій. Як було зазначено в першому розділі, розвиток діяльності держави щодо подолання інформаційної асиметрії на ринку, особливо щодо товарів, які мають життєво важливе значення для людини є необхідним. Для вирішення цього питання слід створити механізми вільного обігу інформації між суспільними інституціями, відпрацювання принципів та правил її доступності, прозорості, достовірності. Разом із всеохоплюючим поширенням інформації в суспільному житті важливою проблемою є забезпечення інформаційної безпеки, яка набуває нового значення.

Інформаційна політика України починає свій розвиток поряд з проголошенням України як незалежної держави. Визначено напрями формування її інституціональних засад, а саме:

- забезпечення інформаційної безпеки та якості інформації;
- технічне забезпечення її реалізації;
- інституціоналізація інформаційного середовища.

Важливим напрямом інформаційної політики української держави стало забезпечення інформаційної безпеки. В Конституції України статтею 17 інформаційна безпека визначається функцією держави та справою всього Українського народу [63].

Статтею 31 гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; статтею 32 не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, “кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім’ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації [63]”.

Статтею 50 гарантується право вільного доступу та не допускається можливість засекречування інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення.

В 1994 році Кабінетом Міністрів була розроблена і прийнята «Інструкція щодо руху друкованих і аудіовізуальних матеріалів через кордони України» для забезпечення інформаційної безпеки на міжнародному рівні в якій визначалися види інформації, що підлягали контролю при перетині кордонів. Але нажаль незважаючи на всю важливість прийняття такого законодавчого акту, він не враховував реалії часу. Водночас не враховувалися можливості інформаційних технологій, тобто можливості передачі інформації електронними засобами, а контролювалася лише інформація, яка фізично перетинала кордон.

Такі органи, як Державний комітет захисту державних таємниць в друці, Служба Безпеки України (контролює з 1999 року) та Державна служба технічного захисту інформації, спеціально призначена для сертифікації і ліцензування організацій займаються питаннями інформаційної безпеки.

Більш детально була визначена відповідальність щодо використання інформаційних технологій згідно з прийнятим у 1994 р. Указом Президента України “Про підтримку умов і правил діяльності у сфері технічного захисту інформації та контролю за її використанням”: будь-яка організація, яка передає, модифікує, архівує інформацію, яка може розглядатися як секретна, повинна отримувати ліцензію. Ліцензуванню підлягає будь-яка організація, яка виробляє продукцію і послуги по захисту державної інформації. Для отримання ліцензії має бути перевірене обладнання організації на підставі чого видається сертифікат про його відповідність певним стандартам. Серед основних методів захисту інформації – обмежений доступ до баз даних, керуючих комп’ютерних систем і мереж та блокування доступу до ключових систем.

Під впливом внутрішньо властивих особливостей інформації, яка є приватною, комерційною або державною таємницею, проблема інформаційної безпеки значно ускладнена. Нові проблеми породжує поширення Інтернету та інших видів сучасних телекомунікацій окрім значних перспектив. Інтернет є мережею, діяльність якої контролюється на локальному рівні тобто законодавчими актами окремих країн, через що можуть виникати певні колізії.

Одна з таких проблем це проблема доменних імен. Свої сайти у мережі Інтернет зараз мають багато підприємств, фірм, організацій, які є своєрідною візитною карткою. Але трапляються випадки появи схожих доменних імен та недобросовісної конкуренції, пов’язаної із захопленням імен великих відомих фірм.

Організації в окремих країнах, які зареєстровані міжнародною організацією ICANN (The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) здійснюють реєстрацію доменних імен другого рівня. У лютому 2001 року в Україні було створено ТОВ “Хостмайстер” (www.hostmaster.net.ua), яке є адміністратором та власником єдиного реєстру. Метою його діяльності є забезпечення практичної можливості доступу до

українських мережевих ресурсів. Його діяльність спрямована виключно на слугування потребам українського суспільства та Інтернет-спільноти, а не отримання прибутку. Хоча реєстрація доменних імен компаніями-реєстраторами здійснюється на платній основі.

Захоплення чужих товарних знаків є одним з нових видів недобросовісної конкуренції, яка з'явилася з розвитком інформаційних технологій. Так звані кіберсквоттери (англ. – “cyber squatting” – кіберзахоплення) реєструють на себе доменне ім'я, аналогічне товарному знаку якої-небудь відомої фірми. Метою кіберсквоттерів є:

- отримання доходів завдяки використанню чужої репутації, пов'язаної з конкретним товарним знаком;

- отримання доходів від продажу зареєстрованого найменування домену власнику прав на товарний знак, його конкуренту або будь-якій особі, що пропонує відповідну суму грошей;

- позбавлення власника товарного знаку можливості вести бізнес через Інтернет, зокрема в просторі конкретного домену – так зване “блокування” бізнесу;

- поширення негативної інформації про власника товарного знаку або його діяльність, товари і послуги, що пропонуються під цим товарним знаком.

Всі фірми і підприємства усвідомлюють, що Інтернет розширює можливості для бізнесу. У всіх основних доменах реєстрація здійснюється за принципом “першим прийшов – першим зареєстрований” (англ. – “first come – first served”), що в свою чергу, створює можливості для нових видів піратства.

Внаслідок захоплення доменних імен на міжнародному рівні вже розробляються правила врегулювання спорів, що виникають. Стосовно доменних імен з 1 грудня 1999 року діють Додаткові правила Центра ВОІВ (Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності) з арбітражу і посередництва, який був створений спеціально для вирішення спорів, що

виникають з приводу зловмисної реєстрації доменних імен, ідентичних чи схожих із зареєстрованими чи загальновідомими знаками. Цим Центром, незважаючи на незначний термін існування, вже врегульована велика кількість спірних справ і ще більша кількість знаходиться в процесі розгляду.

В Україні за участі державних та недержавних компаній забезпечується функціонування технічної інфраструктури електронних комунікацій.

Порівняно з розвиненими країнами світу стан розвитку телекомунікацій в Україні є невисоким. За момент отримання незалежності Україна відчувала гостру потребу в інвестиційних ресурсах бо мала старі технології зв'язку, невелику кількість телефонних номерів на душу населення, аналогові телефонні станції.

В 1992 році в Україні почався динамічний розвиток телекомунікаційних потужностей. Цьому сприяло утворення спільного підприємства «Утел», в якому 51% акцій складала українська частка, решта – розподілялася між зарубіжними компаніями. Крім цього проекту іноземний капітал представлений участю американського уряду в інсталяції волоконно-оптичного кабелю в центрі Києва та програмами впровадження комп'ютерного забезпечення в освітніх закладах і неприбуткових організаціях по лінії Фонду Сороса і Міжнародного фонду «Відродження».

У 2000 році був підписаний Указ Президента “Щодо заходів з розвитку національної частини мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до Інтернет в Україні”. Це спричинило прогрес у поширенні Інтернету в Україні. Прийняття цього Указу стало позитивним кроком, оскільки визначив розвиток національної частини Інтернету та його широке використання як пріоритет національної інформаційної політики незважаючи на критику та за надто загальний характер.

Указом наголошувалося про необхідність суттєвого покращання інформації, яка представлена в Інтернеті, стосовно політики, економіки, законодавства, екології, науки і культури в Україні. В 2000 році згідно наказу Кабінету Міністрів України, впроваджено систему представлення

центральними виконавчими органами влади своєї інформації в Інтернеті, а також відкриття сайтів центральних виконавчих органів і регіональних адміністрацій влади. Таким чином, державна підтримка Інтернет-послуг виражалась у стимулюванні використанні електронних каналів, забезпеченні привілейованого доступу до Інтернет освітніх і наукових закладів, недержавних організацій, культурних і медичних установ, а також створенні національного реєстру українських Інтернет-ресурсів.

Поширення використання Інтернету державними органами влади та покращання інформування населення на державному рівні було загальною метою цих заходів. Важливим кроком у процесі прийняття рішень, які мають прийматися на підставі достовірної інформації є налагодження ефективної системи інформування. Тоді як на практиці є прийняття рішень на основі не завжди достовірної інформації, зібраної несистематично.

Механізми доступу громадськості до інформації, що акумулюється в державних органах влади нині в Україні недостатньо розвинені. На сайтах міністерств загалом подається оперативна інформація щодо ходу подій, окремі статистичні дані, а аналітична інформація подається дуже рідко.

Винятком є Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР). Ця комісія була створена в 1996 році. До сьогодні вона регулярно друкує та розміщує в Інтернеті річні звіти про результати своєї роботи та щоквартальні і щомісячні огляди стану ринку. Інформацію про стан та динаміку розвитку українського фондового ринку можуть отримати всі бажаючі, у тому числі і західні партнери. Деякі українські корпорації і досі уникають надання річної звітності своїм акціонерам, що є найпершою умовою забезпечення відкритої і прозорої політики корпоративного управління.

Також на цих порталах відсутні періодичні звіти міністерств перед громадськістю, широке обговорення планів і проектів, аналіз результативності тих чи інших заходів і проектів. З іншого боку інститут громадського впливу, представлення волі та інтересів підприємницьких кіл і

громадськості є також нерозвиненим. Недостатність прозорості інформаційного середовища визначається двосторонньою пасивністю.

Уряд приділяє постійну увагу застосуванню інформаційних технологій в практиці державного управління та господарювання. Міжнародним центром перспективних досліджень пропонується проект електронного уряду (e-government), який є одним із перспективних заходів. Сутність його полягає у використанні ІКТ для перетворення уряду з метою зробити його доступнішим для громадян, ефективнішим і підзвітним. Банальне збільшення кількості комп'ютерів на столах чиновників не є метою впровадження електронного уряду. Насправді, воно направлено на зміну взаємовідносин між державними службовцями та рештою громадян.

Реалізація проекту електронного уряду передбачає [69]:

- забезпечення повного доступу до інформації (закони, законопроекти, інші нормативно-правові акти, форми необхідних документів, економічні і наукові дані) через Інтернет;
- сприяння участі громадськості в житті держави завдяки створенню можливостей для більш зручної взаємодії з чиновниками через електронні канали, наприклад, можливості заповнювати документи, які потрібно подати, в електронній формі;
- покращення підзвітності уряду через збільшення прозорості його дій, що дасть можливість зменшити корупцію;
- заощадження часу та коштів суб'єктів малого бізнесу під час спілкування з державними органами;
- забезпечення сільського населення інформаційно-комунікаційною інфраструктурою.

Висновки до розділу 3

1. Проаналізовано інститути інформаційної інфраструктури, які поділено на дві групи: функціонування інститутів першої групи було і залишається переважно прерогативою держави, тоді як інститути другої групи виникають і працюють переважно як суб'єкти підприємницької діяльності.

2. Доведено, що в системі державного управління впроваджена Державна уніфікована система документації (ДУСД), що передбачає встановлення єдиних форм управлінських документів різних категорій. Водночас, діюча система надходження документації містить тільки фрагментарні відомості, які не завжди складаються в єдину інформаційну систему, оскільки надходять неузгодженими інформаційними потоками. З цією метою пропонується сертифікація інформаційних продуктів як гарантія їх якості та реєстрація тих, що створені за рахунок держбюджету. Облік інформаційних ресурсів має вестися на основі впроваджених паспортів джерел інформації, в яких би вказувалися ідентифікаційні відомості, технологічні та організаційні характеристики ресурсу, відомості про зміст інформації.

3. Визначено проблеми у напрямі створення єдиної інформаційної системи функціонування підприємництва такі, як низька інформаційна культура, яка зумовлює те, що частина підприємств надає про себе не завжди достовірну, неповну інформацію або взагалі її не подає; неповність інформації з огляду на відсутність механізму своєчасного вилучення з реєстру підприємств, які припиняють свою діяльність або оголошуються банкрутами; практика створення декількох підприємств серед вітчизняних.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що важливою сферою державної політики має бути встановлення стандартів інформаційного виробництва. На державному рівні повинна бути створена чітка система вимог щодо параметрів і якості інформаційних продуктів. Невід'ємною частиною державної інформаційної політики є і сприяння тому, щоб забезпечити належний технічний рівень засобів передачі, збереження та приймання інформації. Тільки на основі впровадження та поширення в усіх сферах суспільної діяльності технічних засобів інформаційної інфраструктури можуть реалізовуватися різноманітні проекти інформаційного забезпечення систем державного управління розвитку підприємництва.

2. Об'єктивна необхідність інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємництва в Україні зумовлюється такими обставинами: по-перше, панування ринкових відносин, яке справедливо вважається сприятливим середовищем поширення інформації, може породжувати й негативні моменти, а саме викривлення інформації. Передбачення можливих викривлень та усунення їх негативних наслідків під силу тільки такому суб'єкту загальнонаціонального регулювання як держава.

3. Визначено структуру інформаційного забезпечення в системах державного управління розвитком підприємства на різних рівнях управління та декілька підходів до побудови інформаційної системи. Перший полягає в розробці способів більш швидкої обробки даних. Цей підхід є прийнятним в тих ситуаціях, коли потреби в інформації точно встановлені та швидкість обробки має певну цінність (наприклад, бухгалтерська, юридична звітність). Тоді, коли потреба в інформації відома лише в загальних рисах, він не буде корисним.

4. Формування інформаційного забезпечення в системах управління розвитком підприємництва відбувається в межах державної інформаційної політики, згідно зі встановленими певними пріоритетами, визначеними

цілями та заходами по забезпеченню всебічного поширення інформації в суспільстві.

5. Доведено, що в системі державного управління впроваджена Державна уніфікована система документації (ДУСД), що передбачає встановлення єдиних форм управлінських документів різних категорій. Водночас, діюча система надходження документації містить тільки фрагментарні відомості, які не завжди складаються в єдину інформаційну систему, оскільки надходять неузгодженими інформаційними потоками. З цією метою пропонується сертифікація інформаційних продуктів як гарантія їх якості та реєстрація тих, що створені за рахунок держбюджету. Облік інформаційних ресурсів має вестися на основі впроваджених паспортів джерел інформації, в яких би вказувалися ідентифікаційні відомості, технологічні та організаційні характеристики ресурсу, відомості про зміст інформації.

6. Визначено проблеми у напрямі створення єдиної інформаційної системи функціонування підприємництва такі, як низька інформаційна культура, яка зумовлює те, що частина підприємств надає про себе не завжди достовірну, неповну інформацію або взагалі її не подає; неповність інформації з огляду на відсутність механізму своєчасного вилучення з реєстру підприємств, які припиняють свою діяльність або оголошуються банкрутами; практика створення декількох підприємств серед вітчизняних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедія „Вікіпедія”, україномовна (<http://uk.wikipedia.org/>), та англійськомовна (<http://en.wikipedia.org/>) версії.
2. Єременко В. Економічна наука: проблема логіки, методології, класифікації / В. Єременко // Економіка України. – 2005. – №12. – С. 52-64.
3. Задорожна Н. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат : [навч. посіб.] / Н. Задорожна. – К. : КНЕУ, 2003. – 219 с.
4. Актуальні питання методології та практики науково-технологічної політики / Під ред. Б.А.Малицького. – К., 2001. – 204 с.
5. Антонов В.М. Сучасні комп'ютерні мережі / В.М.Антонов - К.: МК-Прес, 2005.
6. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л.Л.Антонюк, А.М.поручник, В.С.савчук – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
7. Маруховський О. Переваги та вади інформаційного суспільства. До 40 річчя виходу у світ „Комп'ютопії” Й. Масуди / О. Маруховський // Політичний менеджмент. – 2005. – №1. – С. 127-136.
8. Веретельникова Ю.О. Ринок Інтернет в Україні – чорна скринька з багатьма невідомими //Маркетинг в Україні. – 2001. – №3. – С. 6–7.
9. Вачевський М.В. Роль науково-технічної інформації в розвитку техніки і технології // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 6 (36). – С. 192 – 205.
- 10.Безчасний Л.К. Інноваційна складова економічного розвитку / Л.К. Безчасний, В.П.Мельник, О.Г. Білоцерківець // НАН України; Ін-т економіки. – К., 2000. – 262 с.
- 11.Благодетелева-Вовк Л.С., Благодетелев С.В. Оцінка росту числа потенційних користувачів Інтернету в Україні на період до 2005 року // Маркетинг в Україні. – 2002. – №1. – С. 21–24.
- 12.Войтко О., Кацалап В., Рахімов В. Аналіз особливостей маніпуляції як інструменту психологічного впливу на свідомість. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. № 2(35).

13. Білорус О.Г. Глобальні трансформації і стратегії розвитку: [монографія] / О.Г. Білорус, Д.Г. Лукіянченко. – К., 1998. – 416 с.
14. Білуха М.Т. Курс аудиту: [підручник] / М.Т. Білуха. - К.: Вища школа» Знання, 1998.
15. Інформаційна безпека держави у контексті протидії інформаційним війнам : навчальний посібник / заг. ред. В. Толубка. Київ : НАОУ, 2004. 177 с.
16. Веймер Д. Аналіз політики: Концепції і практика. / Д. Веймер, Е. Вайнінг – К.: Основи, 2000. – 654 с.
17. Вектор. Дайджест для керівників – К.: Інфо-сервіс-груп. – 10.02.2003р. – С. 9.
18. Вектор. Дайджест для керівників. – К.: Інфо-сервіс-груп. – 21.03.2003р. – С. 9.
19. Маслов А.О. Теорії постіндустріального та інформаційного суспільства в контексті інформаційної економіки / А.О. Маслов // Вчені записки Університету «Крок». – 2010. – Випуск 23. – С. 140-147.
20. Мельник О. Логіка економічного розвитку : [навч. посіб.] / О. Мельник. – К. : КНЕУ, 2004. – 228 с.
21. Мочерний С. Методологія економічного дослідження : [монографія] / С. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 416 с.
22. Вовканич С. Соціогуманістичний контекст наукомісткої економіки інноваційного суспільства / С. Вовканич // Економіка України.- 2005.- №3. - С 42-47.
23. Апатова Н. Методологічні основи дослідження інформаційної економіки / Н. Апатова // Економіка України. – 2005. – №7. – С. 58-64.
24. Глобалізація і безпека розвитку / О.Г. Білоус, М.О. Гончаренко, В.А. Зленко та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
25. Ніколаєв Є. Теоретичні суперечності інтелектуальної власності / Є. Ніколаєв // Теория и практика экономики и предпринимательства / Материалы III Международной научно-практической конференции. Алушта, 11-13 мая 2006 года. – Симферополь, 2006. – С. 224-225.

26. Ніколаєв Є. Теорія інформаційної економіки як парадигма економічної теорії: приклад методологічно сумнівного аналізу / Є. Ніколаєв // Економічна теорія. – 2008. – №4. – С. 19-30.

27. Гужва В.М. Інформаційні системи в міжнародному бізнесі: [навч. посіб.] / В.М.Гужва, А.Г. Постовсєй. – К.: КНЕУ, 2002. – 458 с.

28. Гужва ВМ. Інформаційні системи і технології на підприємствах: [навч. Посібник] / В.М.Гужва. - К.: КНЕУ, 2001.

29. Ніколаєв Є. Транснаціоналізація та постіндустріалізація як головні чинники впливу на національні моделі розвитку / Є. Ніколаєв // Національні моделі економічних систем : навч. посіб. / [О. О. Беляєв (кер. авт. кол.), А. С. Бебело, В. І. Кириленко, В. І. Сацик та ін.]. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 38-45.

30. Державна уніфікована система документації. Основні положення ДСТУ 3843-99. – К.: Держстандарт України, 2000. – 7 с.

31. Дешко А.І. Проблеми організації єдиного інформаційного простору України / А.І.Дешко, А.Є,Слівак // Науково-технічна інформація. – 2001. – № 2. – С. 14-18.

32. Новицький В. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку : [навч. посіб.] / В. Новицький. – К. : НАУ, 2004. – 268 с.

33. Економіка знань: Виклики глобалізації та Україна / За ред. А. П. Гальчинського, С.В. Львовчкіна, В.П. Семиноженка. - К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2004.

34. Економічна енциклопедія. Т.1. – К.: Академія. – 2000. – 864 с.

35. Економічна енциклопедія. Т.3. – К.: Академія, 2002. – 952 с.

36. Електронна комерція: [навч. посіб.] / А.М. Береза, І.А. Козак, Ф.А. Левченко та ін. – К.: КНЕУ, 2002. – 326 с.

37. Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 р. – Режим доступу: <http://e-ukraine.org.ua/book/okinava-ukr.htm>. – Назва з екрану.

38. Пенькова І. Інформаційна економіка: питання теорії : [монографія] / І. Пенькова. – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – 296 с.

39. Єрмошенко М.М. Економічна безпека як система реалізації національних економічних інтересів / М.М.Єрмошенко // Актуальні

проблеми міжнародних відносин: 36. наук, праць. - Вип. 26. - К.: Київський університет, Інститут міжнародних відносин, 2001.

40.Єрохін С.А. Структурні трансформації національної економіки / С.А.Єрохін. – К.: "Світ знань", 2002. – 528 с.

41.Єрємїна І.В. Банківські інформаційні системи: [навч. посібник] / І.В.Єрємїна. — К.: КНЕУ 2000.

42.Політична економія: Навч. посібник / [К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. К.Т. Кривенка. – К. : КНЕУ, 2001. – 508 с.

43.Радченко Я. Знання як стратегічний ресурс сталого економічного розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Радченко Ярослав Юрійович ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Х., 2004. – 16 с.

44. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини / О.В.Зернецька. – К.: Освіта, 1999. – 351 с.

45.Скаленко О. Глобальні резерви поступу : [монографія] / О. Скаленко. – К. : Основи, 2000. – 394 с.

46.Тищенко М.П. Інформаційний сектор в трансформаційній економіці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Тищенко Марія Петрівна ; Київ. нац. ек. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2010. – 19 с.

47.Трансформаційна економіка : навч. посіб. / [В.С. Савчук, Ю.К. Зайцев, І.Й. Малий та ін.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 612 с.

48.Україна у вимірі економіки знань / [Геєць В.М., Александрова В.П., Бажал Ю.М. та ін.] ; за ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К. : Основа, 2006. – 592 с.

49.Ілляшенко С.М. Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства / С.М.Ілляшенко, І.О.Нілова// 36. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. «Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства». -Донецьк, 2001. - С. 113-114.

50.Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – Наук.-практ. вид.: У 4-х т. / За заг. ред О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре». – 1999.

- 51.Інтелектуальний потенціал та науково-технічна політика / За ред. М.І.Долішнього. – Л.: ІРД НАН України, 1999. – 234 с.
- 52.Інформація, зв'язок і телекомунікації в Україні: економіка, право, управління / Довгий С. та ін. – К.: Укртелеком, 2001. – 784 с.
- 53.Федулова Л. Концептуальні засади економіки знань / Л. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – №2. – С. 37-59.
- 54.Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: [монографія] / Є.В.Калюга — К.:Ельга, Ніка-Центр, 2002.
- 55.Чухно А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А. Чухно. – К. : Логос, 2003. – 632 с.
56. Джозеф Стігліц. Глобалізація та її тягар: Пер. з англ. - К., Видавничий дім "КМ Академія", 2003.
57. Приймак, В. Становлення інформаційної економіки в Україні та світі. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2014. Вип. 51. С. 9 – 15.
58. Чубукова О.Ю. Аналіз зарубіжного досвіду побудови інформаційного суспільства // Проблеми науки. – 2001. – №6. – С.7 – 11.
59. Розвиток інформатизації в Україні: Стат. зб. – К.: Держкомстат, 1997. – 114 с.
- 60.Коломієць Г.С., Маньковський А.Л. Інформаційна продукція: ринок, маркетинг, підготовка кадрів / Г.С.Коломієць, А.Л. Маньковський. – К.: Либідь, 1991. – 176 с.
- 61.Комп'ютеризація основних етапів організації та проведення контрольно-ревізійної роботи — запорука підвищення її ефективності // Фінансовий контроль.— 2002,— №1. — С. 53—56.
- 62.Решодько Л.В. Інформатизація України у світлі концепції «Єдиної Європи» // Інформація і ринок. – 1993. – № 2. – С. 29 – 34.
- 63.Конституція України. – К., 1999. – 25 с.
- 64.Пономаренко Н.Ш. Формування організаційних структур інформаційного ринку // Регіональні перспективи. – 2001. – № 5 – 6 (18– 19). – С. 171 – 172.

65. Корнев Ю.Г. Інформаційно-аналітична діяльність як сфера бізнесу / Ю.Г.Корнев // Підприємництво, господарство, право. – 2003. – №12. – С.123-126.

66. Корнев Ю.Г. Необхідність державного регулювання інформаційного забезпечення суб'єктів підприємництва / Ю.Г.Корнев // Теорії мікро-макроекономіки. Вип. 14 – К.: АМУ, 2003. – С.123-131.

67. Корнев Ю.Г. Проблеми формування загальнонаціональної системи інформаційного забезпечення розвитку підприємництва / Ю.Г.Корнев // Економіка: проблеми теорії та практики. – Вип. 187, том ІV. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 857-865.

68. Корнев Ю.Г. Розвиток сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні в контексті глобальних процесів / Ю.Г.Корнев // Теоретичні та прикладні питання економіки. – Вип. 3. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2003. – С. 131-139.

69. Корнев Ю.Г. Сутнісна характеристика інформаційного ресурсу розвитку суспільного виробництва / Ю.Г.Корнев // Теоретичні та прикладні питання економіки. – Вип. 2.- К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2003. – С. 269-275.

70. Костіна Н.І. Менеджмент: перспективні інформаційні технології / Н.І.Костіна, В.М.Антонов, В.Білоус. - Ірпінь: АДПСУ, 2003.

71. Павлуша Т. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського [електрон. ресурс] – <http://www.nbuv.gov.ua>

72. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством // Економіка, менеджмент, підприємництво: Зб. 210 наук. пр. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет ім. В.Даля, 2003. – № 11. – С. 107–111.

73. Дейнеко Т.О. Інформаційний бізнес як інноваційний засіб розвитку економіки України: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ін-т регіон. досліджень НАН України. – Львів, 1999. – 20 с.

74. Про інформацію : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

75. Кушнерець В. І. Знання як стратегічний ресурс соціальних трансформацій : монографія / В. І. Кушнерець. – Київ : Знання України, 2002. – 248 с.

76. Куценко С.П. Основні положення концепції та напрями інформатизації суспільства / С.П.Куценко, С.Ф.Лазарев, Н.В.Жаворонкова // Міжвідомчий науковий збірник “Машинна обробка інформації”, вип. 56, К.: КДЕУ, 1994. – С.5-20.

77. Кушнерець В.І. Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій / В.І.Кушнерець. – К.: Знання України, 2002. – 248 с.

78. Чухно А. А. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – Київ : Знання, 2010. – 687 с.

79. Лазарева С.Ф. Економіка та організація інформаційного бізнесу: [навч. посіб] / С.Ф.Лазарева. – К.: КНЕУ, 2002. – 667 с.

80. Лоскутова В.В. Державна політика у сфері розвитку нових технологій // Современные научные достижения – 2008: IV Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2008. – Том 7. – С. 34-36.

81. Лоскутова В.В. Інформаційна діяльність як сфера бізнесу – передумова удосконалення програма менеджмент-освіти / В.В.Лоскутова // Роль менеджмент-освіти в контексті розвитку механізмів державного регулювання соціально-економічних процесів: IV Всеукр. наук.-практ. конф., 11-13 травня 2006 р.: тез.доп. - м. Святогірськ – С.126-128.

82. Лоскутова В.В. Основні засади державної політики підтримки інформаційного забезпечення розвитку підприємництва в Україні / В.В.Лоскутова // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2007. - т. VIII, вип. 90, серія «Державне управління». – С. 368-377.

83. Лоскутова В.В. Порівняльний аналіз стану розвитку інформаційного сектору в Україні і різних країнах світу / В.В.Лоскутова // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2006. - т. VII, вип. 62, серія «Державне управління». – С. 303-309.

84.Лоскутова В.В. Роль інформаційного забезпечення у підприємницькій діяльності / В.В.Лоскутова // Актуальні проблеми муніципального управління: Всеукр. наук.-практ. конф., 15.12.2006 р.: тез.доп. – м. Київ – С. 269-271.

85.Лоскутова В.В. Системи інформаційного забезпечення підприємницької діяльності – основа підвищення ефективності державного управління / В.В.Лоскутова // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2006. - т. VII, вип. 72, серія «Державне управління». – С. 232-238.

86.Лоскутова В.В. Стратегічний аспект державної інформаційної політики в умовах глобалізації / В.В.Лоскутова // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2006. - т. VII, вип. 61, серія «Державне управління». – С. 213-220.

87.Чирак І. М. Нова економіка : навч. посібник / І. М. Чирак ; відп. за вип. В. В. Козюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 236 с.

88.Лоскутова В.В. Прогнозування соціальних витрат на основі моделювання соціального бюджету регіону / В.В.Лоскутова, І.Ю.Беганська // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2003. - т. IV, вип. 21, серія «Державне управління». – С. 88-95.

89.Лоскутова В.В. Ринок інформаційних послуг як об'єкт державного управління / В.В.Лоскутова, О.О.Казанська // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб.наук.праць Донецького державного університету управління. – Донецьк, 2002. - т. III, вип. 17, серія «Державне управління». – С. 359-368.

90.Лоскутова В.В. Концептуальні аспекти регулювання малого бізнесу в регіоні / В.В.Лоскутова, О.І.Черниш // Менеджер. – 2002. – №5(21). – С.201-203.

91. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред.В.Д.Базилевича. –К.:

- 92.Лазарева С.Ф. Економіка та організація інформаційного бізнесу: [навчальний посібник] / С.Ф.Лазарева. -К.: КНЕУ, 2002.
93. В.Д. Базилевич. Інтелектуальна власність: Підручник. — К.: Знання, 2006.— 431с. Знання, 2006. –631 с.
94. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність : навч. посібник Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
95. Жежнич П. І. Технології інформаційного менеджменту : навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2010. 260 с.
96. Захарова В. І., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. К. Центр учбової літератури. 2013. 336 с.
97. Мельник В. В. Інформаційний менеджмент як фактор розвитку інформаційного суспільства. Гуманітарний Вісник Запорізької Державної Інженерної Академії . 2018. №74. С. 39-47.
- 98.Мочерний С.В. До питання про постіндустріальне суспільство / С.В.Мочерний // Економіка України. – 2002. – №9. – С. 52-58.
99. What in the World Happened to Economics? // Fortune, 15 March 1999.
100. Akerlof George A. The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism // Quarterly Journal of Economics - Aug. 1970. - P. 488-500.